

DZIAŁ URZĘDOWY.

T R E Ś Ć.

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Str.

Akta Papieża Piusa XI:

18. Litterae Decretales: B. Andreas Bobola Martyr, S. J. Sacerdos,
ad Caelitum Sanctorum honores evchitur	15

ROZKAZY ORDYNARIUSZA POLOWEGO W. P.

Zarządzenia:

19. Okres Wielkiego Postu — zarządzenia wielkopostne	29
20. Rocznicą konsekracji Biskupa Polowego — komemoracja we
Mszy św.	34
21. Dzień 19 marca — nabożeństwo i kazanie	35
22. Rekolekcje księży kapelanów JHP w 1939 r.	35
23. Kapelani wojskowi wykładający w seminariach duchownych —
nadesłanie danych	35
24. Wykaz świąt obrządku greckokatolickiego na rok 1939	36

ROZKAZY MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.

25. Instrukcja o przechowywaniu, wydzielaniu i niszczeniu akt —
zmiany i uzupełnienia do przepisów biurowych	36

AKTA CENTRALNYCH WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

Ministerstwo Skarbu:

26. Okólnik Min. Skarbu w sprawie zasad opodatkowania katolickich
zakonów i zgromadzeń zakonnych	37

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych:

27. Rozporządzenie o zapobieganiu powstawania i rozszerzania się
pożarów w budynkach	55

Nr 2.

WARSZAWA
7 LUTEGO
1939 R.

ROZKAZ WEWNĘTRZNY

DO KATOLICKIEGO DUCHOWIEŃSTWA WOJSKOWEGO
W POLSCE

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

AKTA PAPIEŻA PIUSA XI.

18.

LITTERAE DECBETALES

**Beatus Andreas Bobola Martyr, Societatis Iesu Sacerdos,
ad Caelitum Sanctorum honores evehitur.**

PIUS EPISCOPUS

SERVUS SERVORUM DEI
AD PERPETUAM REI MEMORIAM

Ex aperto Christi latere Catholica Ecclesia in Cruce exorta
Eiusque Sanguine dealbata, atque iam inde ab incunabulis et
usque adhuc innumerabilium generoso Martyrum sanguine corro-
borata, praegrandi hac die gaudio exultat, eo quia alium conspicit
filium suum Sanctorum Caelitum corona redimiri, gloriosum
Martyrem dicimus S. Andream Bobola, nobilis Polonae nationis
civem et inclitae Societatis Iesu sacerdotem. Quod quidem Nobis
non sine providentissimo Dei consilio hacce nostra aetate pera-
gere datum est; nam, cum hodie vulgo homines, caritate post-

habita, quae sua sunt quaerant, suaeque commoda utilitatesque unice spectantes, de proximorum salute nihil pensi habeant, perutile animarum saluti visum est fortissimum Christi pugilem in exemplum proferre, qui, *venator animarum* iure meritoque appellatus, actuosum divini Regni dilatandi studium nos edocet; ac Martyr invictus enervatos nostrorum temporum homines ad fortitudinem compellat et ad quoslibet Dei Ecclesiaeque causa tolerandos labores, secundum illud *magna facere ac perpeti christianum est*.

Anno Domini ille millesimo quingentesimo nonagesimo primo in *Parva*, quam vocant, *Polonia*, in Palatinatu Sandomiriensi ortum habuit ex parentibus nobilitate generis praeclaris. Grandiusculus factus, optimo ingenio praeditus, egregiam sui spem excitavit et ad scholas Societatis Iesu collegii, quod patruī sui Andreae munificentia conditum fuerat, missus, morum innocentia ac singulari pietate enituit. Saeculi vanitates spernens et verbi Dei apostolus fieri ardentem exoptans, Societati Iesu nomen dare statuit, atque annum agens undevicesimum Vilnae in eiusdem Societatis novitiatum ingressus est, ibique, duce Laurentio Bartilio, tyronum magistro, sanctioris vitae fundamenta posuit, ac, biennio expleto, vota nuncupavit die prima et trigesima Iulii mensis, anno millesimo sexcentesimo tertio decimo, quo eodem anno minoribus ordinibus in cathedrali ecclesia Vilnensi initiatus est. Per triennium deinde philosophicis studiis vacavit, quibus absolutis, anno millesimo sexcentesimo decimo sexto adulescentulos in litteris puerosque in christianae fidei rudimentis instituendi munus, uti Societatis Iesu sodalibus mos est, suscepit; quod illi viam stravit ad maiora obeunda munera, unde et aliis aeterna salus et ipsi palma honestissima obventura erant.

In Brunsbergensi collegio, in Varmia, primum, in quo tercenti fere alumni studiis incumbabant, deinde in Collegio *Pottusk* urbis magistri officium exercuit, in quo mirum exhibuit exemplum zeli, prudentiae animique mansuetudinis. Rursus Vilnam vocatus, theologicis disciplinis sedulam operam dedit. Anno autem millesimo sexcentesimo vigesimo primo sacros suscepit ordines subdiaconatus et diaconatus, ac tandem, die duodecima Martii insequentis anni ad presbyteratum evectus est, qua die Romae Ignatius et Franciscus Xaverius in Sanctorum album referebantur. Sacerdotio auctus, ex ea dignitate novam maioremque sumpsit vim ad

animas Christo lucrificandas ac potissimum ad strenue contra haereticos pugnandum. Theologicis vero studiis expletis, sacerdotali ministerio se totum dedit, quod Vilnae primum, deinde in *Bobrujsk* urbe miro exercuit zelo, quem nec labores prope innumeri, nec temporum adversitas, nec hostium minae, nec denique morbus pestilens, qui ter continenter annos per ea loca grassatus est, imminuere potuerunt. Omnes in christiana perfectione obfirmare atque turbatis animis, superstitione detentis, lucem et solatium afferre nitebatur. Sive in urbe, sive in agris christianam doctrinam diligenter edocebat, atque, pauperum domos et squalentia tuguria frequentans, civium animos ad se allicere studebat, ut cum illis de catholicae Fidei dogmatibus familiariter loqui posset. Neque carcere detentos vel aegrotos neglegebat, quibus nunquam auxilii sui defuit levamen. Andreae vero in proximum caritas tum praecipue enituit, cum in Polonia anno millesimo sexcentesimo vicesimo quinto et iterum quatuor post annos exitiosa pestis orta est. *Omnibus omnia factus* una cum aliquot sodalibus heroicae caritatis praeclara, hilari semper animo, praebens exempla, morbi contagionis periculum spernens, aegrotorum corporum sed magis animarum saluti consuluit. Diebus festis, in concionibus sacris divini verbi praeconem tam efficaciter agebat tantoque fervore, ut ad illas auscultandas ingens civium numerus ac ipsi aulae regiae proceres accurrerent. Qua de causa ab omnibus verus Apostolus et *animarum venator* vulgari nomine appellabatur. Anno demum millesimo sexcentesimo trigesimo, die secunda Iunii mensis, sollemnem professionem religiosam emisit.

Andreae zelo pro Dei gloria propaganda consociata est magna dolores et aerumnas perpetiendi cupiditas. Hinc asperrimi cruciatus, quibus corpus afflictabat, hinc ieiunia plurium dierum antequam ad missiones peragendas se conferret.

Tantum religionis et caritatis ardor, ex quo maximi, Deo adiuvante, percipiebantur fructus, schismaticorum quibus invisae prorsus in sacro ministerio Andreae alacritas erat, magnum in eum odium concitavit, et illi, ira perciti, eum morti tradere statuerunt. Tristis et plena aerumnarum calamitas eas regiones tunc temporis divexabat: infelicem namque Poloniam, quae hostium armis undequaque pressa erat, Cosaci, non modo a vera religione sed etiam ab animi humanitate omnino remoti, invaserant, et, schismaticis instigantibus, suae ferociae impetum ad convellendam catho-

licam fidem converterant: dirutae ecclesiae, disiecta monasteria, trucidati passim sacerdotes ac fideles, sacra omnia dispersa. Andreas, qui tunc in Lituania sacris missionibus incumbibat, non quidem timorem, sed e contra laetitiam singularem ex iis concepit animo, quippe sibi oblatam videbat occasionem proprio sanguine catholicae fidei testimonium dandi.

Nec diu certamen quod optabat moratum est. Cosaci namque die sexta decima Maii mensis, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo septimo non longe a pago *Peredil*, prope Janoviam Andream comprehenderunt, qui fustibus percussus, alapsis caesus, fune tractus ab equite praeceunte laborioso et cruento itinere, Janoviam ductus est extremo supplicio dandus. In quo certamine Martyr polonus nobilissimos aequavit, quos celebrat Ecclesia, triumphos. Interrogatus an latinus sacerdos esset, Andreas «Sacerdos, inquit, catholicus sum, natus in catholica fide, in hac ipsa fide mori volo; fides mea verax; ad salutem ducit; vos potius poeniteat; poenitentiae indulgete, secus vestris in erroribus salutem assequi minime poteritis; fidem meam amplectentes, Deum verum cognoscetis, animasque vestras salvabitis». Quibus verbis ferociores facti, scelesti homines in Christi pugilem non unam vel alteram poenam adhibent, sed pene innumeras atque acerbissimas: flagris antea caedunt et asperam capiti eius coronam imponunt; falcato ense vulnerant; pellem ei diripiunt occipiti; pectoris, dorsi aliarumque corporis partium plagas ardentibus lampadibus torrent, eique pugili invicto, fidei professionem iteranti, labia et nares recidunt, linguam radicitus divellunt atque effodiunt oculum; ac tandem, dum Andreas in vitae confinio versatur, carnificum quidam duobus gladii ictibus tam acerbo martyrio finem imponit. Beati Martyris corpus, in sterquilinum per summam iniuriam a persecutoribus proiectum, sed mox sub nocte, Deo Servum suum glorificante, mira luce splendescens, ab universo populo ingemiscente, effusis precibus, cum veneratione sublatum, a Parocho Ioanne Zalewski diligenter asservatum est ac postea a duobus Societatis Iesu sodalibus rite compositum.

Atrocissima Andreae mors et martyrii causa non in Polonia solum sed et alibi vulgata, famam de illo excitavit; quae tamen ob temporum rerumque iniuriam per quinquaginta fere annos sopivit, ipso quoque eius sepulcro oblitterato. Sed anno millesimo septingentesimo secundo, Andrea ipso revelante, sacrum eius

corpus incorruptum et quovis foetore carens, uti nuper humatum, repertum est cum omnibus atrocissimi quod super narravimus martyrii stigmatibus. Quae quidem simul ac vulgata fuerunt, maximus ad sepulcrum coepit esse hominum concursus atque innumerae Dei gratiae atque miracula etiam, Beati illius Martyris intercessione, a Deo patrata dicebantur. Quamobrem magnum efferbuit desiderium tantum virum in Sanctorum numerum adscribendi. De eius igitur Martyrii declaratione nec non de eiusdem Beatificatione et Canonizatione Causa apud Sacram Rituum Congregationem introducenda agi coeptum est. Quatuor idcirco processus auctoritate ordinaria adornati fuere. Quibus rite recognitis, fel. rec. Benedictus Papa Tertiusdecimus, Praedecessor Noster, die vigesima secunda Decembris, anno millesimo septingentesimo vigesimo octavo introductionis Causae commissionem signavit. Expletis postea tam in episcopali curia Luceoriensi, quam in curia Vilenſi ceteris inquisitionibus iure praescriptis, fel. rec. Benedictus Papa Quartusdecimus, et ipse Praedecessor Noster, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo quinto, die nona Februarii mensis, decretum edidit, quo declaravit martyrium et causam martyrii venerabilis Andreae Bobola ita probari, ut procedi posset ad ulteriora, ad discussionem nempe et approbationem quatuor miraculorum. Interea venerabilis Christi Martyris corpus, quod, post exactos Societatis Iesu Patres e Polonia, Uniatis primum, clero schismatico dein tuendum commissum e Pinscensi oppido anno millesimo octingentesimo octavo Polociam translatum est, in Societatis collegii Ecclesiae crypta satis decoro donatum est sepulcro, quod quidem novis gratiis miraculisque gloriosum fulgere coepit. Causa tamen usque ad annum saeculi illius vicesimum secundum graves ob causas siluit.

Anno demum millesimo octingentesimo trigesimo quinto fel. rec. Gregorius Papa Sextusdecimus, die vigesima quinta Ianuarii solemniter edixit constare de uno miraculo, *de incorruptione*, scilicet, *corporis Venerabilis Servi Dei*. Anno autem millesimo octingentesimo quinquagesimo tertio fel. rec. Pius Papa Nonus, die quinta mensis Maii, festo Ascensionis D. N. Iesu Christi, in Basilicae Lateranensis Secretario, ad quam adiverat ut iuxta veterem Summorum Pontificum consuetudinem, cum Sacro Cardinalium Senatu Missae Pontificali adsisteret, sollemniter decrevit: *Constare de tribus aliis miraculis a Deo patratís, venerabili An-*

drea Bobola intercessore adhibito, nimirum primo: instantaneae ac perfectae sanationis filii Ioannis Chmielnicki a cachexia scorbutica, a qua universum corpus sordidis verminosisque scatebat ulceribus, quaeque plicam rachitidinemque produxerat; secundo: instantaneae perfectaeque sanationis Mariannae Florkowska a cruenta dysenteria; tertio: instantaneae perfectaeque sanationis Catharinae Brzozowska a fluxu dysenterico cum tabe. Die autem vicesima quarta insequentis mensis Iunii decretum evulgatum fuit, quo statutum est: «*Tuto procedi posse ad sollemnem Venerabilis Servi Dei Beatificationem*»; de qua re die quinta mensis Iulii Litterae Apostolicae *Quae duo*, in forma Brevis datae fuerunt. Tandem die trigesima mensis Octobris eiusdem anni Beatificationis sollemnia in Vaticana Basilica splendido apparatu ornata ac magna populi frequentia celebrata sunt.

Post haec Beatificationis sollemnia per septuaginta fere annos ob temporum iniuriam denuo Causa siluit, quamquam ad perillustre Beati huius Martyris sepulcrum non mediocris erat fidelium concursus ac plurimae sanationes et miracula quoque non pauca eius intercessione dicebantur a Deo patrata. Quos inter Dei favores is merito adnumerandus est, quod, cum anno millesimo nongentesimo undevicesimo bolsceviki qui dicuntur Polociam occupassent et eorum aliqui Beati Andreae corpus profanare tentassent, tanto huic sacrilego facinori b. m. Ioannes Baptista Cieplak, dioecesis Mohiloviensis, in cuius ditione Polocia urbs extat, tum Episcopus Suffraganeus, adiuvantibus quoque aliquot ex ipsis bolscevikis, strenue se opponens, sepulcrum integrum tunc quidem servare valuit.

Mira quoque sane putatur Beati exuviarum ab impia destructione conservatio, earumque insperata a bolscevikis illis redemptio, a Nobis feliciter, Deo favente, obtenta. Quum etenim Beati Andreae corpus Polocia, ubi maiore in dies fidelium veneratione colebatur, in *Vitebsk* oppidum primum, deinde Moscuam communistarum iussu delatum esset et in quodam privato musei loco repositum, Nos sacras Beati reliquias recuperare potuimus, et illae, maximis difficultatibus, in itinere potissimum, feliciter superatis, in Urbem, in Palatium Apostolicum Vaticanum die secunda Novembris anno millesimo nongentesimo vicesimo tertio, translatae sunt et, Maio mense insequentis anni in Farnesiano Ss. Nominis Iesu templo publicae christifidelium venerationi pro-

positae, usque dum, uti Nostris et Polonum praecipue in votis est, Poloniam, cuius peculiarem patronum Andreas se ipse protulit, referri poterunt.

Interea magis in dies invalescebat erga novensilem Beatum fidelium pietas ac fervor; cumque nova alia, eius interventu implorato, a Deo dicerentur patrata prodigia, plurimae enixaeque, S. R. E. Cardinalibus et Episcopis non paucis, atque primi ordinis viris praeaeuntibus, preces porrectae sunt tum s. m. Benedicto Papae Quintodecimo, Decessori Nostro, tum Nobis ipsis, ut Causa resumeretur ad Beati Andreae Canonizationem obtinendam. Nos vero, lubenti animo huiusmodi preces excipientes, die vicesima tertia Iulii mensis, anno millesimo nongentesimo vicesimo quarto reassumptionis Causae commissionem propria manu signavimus. Bina itaque proposita sunt miracula, super quibus apostolici instructi processus, quorum iuridica forma post institutam de his disceputationem valida recognita est.

Prior mira sanatio in urbe Krynica in Archidiocesi Cracoviensi die tertia Septembris mensis anno millesimo nongentesimo vigesimo secundo evenit.

Idae Henricae Turnau viduae Kopecka, annos natae quadraginta sex, ob osteomalaciae morbum roentgenianorum radiorum curatio fuit adhibita. Exinde graves ustiones in abdomine est passa. Altera ex his in quindecim et duodecim centimetra protendebatur, altera vero aliquantulo minus. Hae ustiones foetida saniemque manantia ulcera genuerunt, quae insanabilia, nisi quoque mortifera, a medicis sunt habita. Particula de B. Andreae Bobola reliquiis corpori apposita, eoque invocato, Ida statim ita convaluit, ut sine impedimento et infirmae sorori curas adhibere et Ecclesiam adire valuerit. Inspecto speculi ope abdomine nullum amplius ulcus vidit, manibus autem sensit ulcerum loca pelle connecta; id quod et medicus a curatione ita fuisse de visu comprobavit. Idem medicus, atque periti a S. Rituum Congregatione deputati, sanationem hanc naturae vires excedere edixerunt.

Altera sanatio in alma hac Urbe die trigesima Decembris anno millesimo nongentesimo trigesimo tertio contigit.

Soror Aloisia Dobrzyńska, e Congregatione Servarum Mariae V. Immaculatae, acuta pancreatite, aliis morborum stipata symptomatibus, laborabat, a qua non aliter, nisi forte per chirurgicum ferrum, sanari potuisset, uti medicus a curatione pluresque

a SS. Rituum Congregatione delecti periti, collegialiter quoque coacti, pluribus etiam perspectis radiographiis. edocent. Ferventes a consorioribus aliisque ad B. Andreae patrocinium implorandum effusae sunt preces. Die vigesima nona Decembris morbus in sua gravitate saeviebat; die insequenti de sua malignitate adeo remiserat, ut periti omnes sanationem iam tunc evenisse consenserint.

De utraque hac prodigiosa sanatione districtio iudicio ad iuris tramitem disceptatum est, ac tandem die quinta et vicesima mensis Aprilis, praeterito anno, ad Nos advocatis dilectis Filiis Nostris Cardinalibus Camillo Laurenti, SS. Rituum Congregationis Praefecto, et Petro Segura y Saenz, nec non dilectis Filiis Alfonso Carinci, eiusdem Congregationis a Secretis, ac Salvatore Natucci, S. Fidei Promotore Generali, sollemniter ediximus: «*Constare de duobus miraculis, Beato Andrea Bobola intercedente a Deo patratis, scilicet, de instantanea perfectaue sanatione tum Idae Kopecka a gravi ustione radiorum X, cum Sororis Aloisiae Dobrzynska ab acuta pancreatite.*

Ad nobilem autem huius Causae exitum unum deerat excutiendum dubium, an, videlicet, stante duorum miraculorum approbatione, tuto procedi posset ad sollemnem B. Andreae Canonizationem. Quod dubium die undecima mensis Maii eiusdem anni in Generali Congregatione coram Nobis in Palatio Apostolico Arcis Gandulphi, Raphaël Carolus, S. R. E. Presbyter Cardinalis Rossi, nomine et vice praefati Cardinalis Petri Segura y Saenz, disceptandum proposuit, et omnes qui aderant tum Patres Cardinales, tum Officiales, Praelati et Consultores in affirmativum responsum unanimiter concesserunt. Nos tamen sententiam Nostram pandere die decima sexta eiusdem mensis statuimus. Qua die, praefatis Cardinalibus Camillo Laurenti et Petro Segura y Saenz, atque Alfonso Carinci et Salvatore Natucci ad Nos arcessitis, sacroque Eucharistico sacrificio pienitissime litato, sollemniter declaravimus *Tuto procedi posse ad sollemnem B. Andreae Bobola Canonizationem.*

Quibus omnibus rite peractis, ut in re tam gravi sapientissimus a Decessoribus Nostris constitutus servaretur ordo, primum quidem venerabiles Fratres Nostros S. R. E. Cardinales in Consistorium secretum, die septima decima Martii huius anni, apud Nos convocavimus; in quo dilectus Filius Noster Camillus Car-

dinalis Laurenti sermonem habuit de vita, martyrio et de miraculis B. Andreae Bobola, nec non de vita et miraculis B. Ioannis Leonardi, Confessoris, Sacerdotis, Fundatoris Ordinis Clericorum Regularium a Matre Dei atque B. Salvatoris ab Horta, Confessoris, Laici professi Ordinis Fratrum Minorum; ac recensuit acta, quae in Causis eorundem Beatorum Beatificationis et Canonizationis SS. Rituum Congregatio, praevio accurato examine, admittenda ac probanda duxerat. Qua relatione expleta, Nos Patrum Cardinalium singillatim suffragia exquisivimus; singulique iidem Cardinales suam Nobis aperuerunt sententiam. Consistorio secreto absoluto, rite celebratum est consistorium publicum in quo pro eorundem Beatorum Canonizatione sollemnis peroratio per dilectos Filios Consistorialis Aulae Advocatos habita est; pro B. autem Andrea Bobola dilectus Filius Philippus Re perorationem diserte peregit.

Nos vero quod expostulatum est grato animo complectentes nihil antiquius fassi sumus habere, *quam ut evangelicae virtutis heroes ita in sua luce ponantur, ut quotquot sunt militantis Ecclesiae filii, eorum intuentes sanctitudinis fulgorem, in trepidis afflictisque huius vitae solacium, in arduo christianae perfectionis certamine invitamentum, in omne genus necessitatibus auxilium habeant ac praeterea ex horum Caelitum egregie sanctissimeque gestis, omnium admirationi imitationique propositis, hoc vel loculentius enitere diximus, quod in praesenti rerum gravitate spem Nostram, Dei innixam pollicitationibus, acuit ac roborat;* illos idcirco praeclaros Caelites exoptare sanctitatis decorare infula; sed tamen nihil velle ex iis desiderari rebus rationibusque, quibus Apostolica Sedes, ex peculiari more institutoque suo, graves huiusmodi causas expedire solet. Quapropter non ante inviolabile auctoritatis Nostrae oraculum laturos, quam in consistorio semipublico, quod vocant, tum iterum S. R. E. Cardinalium, tum omnium quotquot in Urbe adfuturi sint Patriarchae, Archiepiscopi, Episcopi et Abbates *nullius* sententiam exquiescerimus.

Interea singulis eorum reddendos iussimus legitimos commentarios, in quibus Beatorum illorum Andreae Bobola, Ioannis Leonardi et Salvatoris ab Horta vitae curriculum, egregie gesta, ac patrata a Deo eorum deprecatione miracula breviter descripta essent, et acta omnia in eorundem Beatorum Canonizationis

Causis notata. Omnes igitur Patres Cardinales et Antistites illos, ad Nos die trigesima prima proxime elapsi mensis Martii in Consistorio *semipublico* convocatos, allocuti sumus et singulorum sententiam exquisivimus, quid de supremis sanctitatis honoribus Beatis illis decernendis sentirent. Quum vero, exceptis adstantium suffragiis, omnes cum Nostra convenire sententia grato animo novissemus, proxima die sollemni Paschatis, decima septima nempe mensis Aprilis, in Petriana Basilica triplicem una simul Canonizationem peragere decrevimus. Interea vero Deum Nobiscum rogare omnes adhortati sumus, ut id laboranti Ecclesiae, iis potissimum nationibus novo hoc afficiendis decore, faustum, felix fortunatumque sit.

De quibus omnibus ut publicum conficerent instrumentum, dilectis filiis adstantibus Protonotariis Apostolicis mandavimus.

Quum autem auspicatissima a Nobis praestituta dies trinae huic Canonizationi celebrandae advenerit, universi tum saecularsi cum regularis cleri ordines, Romanae Curiae Praesules et Officiales necnon venerabiles Fratres Abbates, Episcopi, Archiepiscopi et Patriarchae, atque S. R. E. Patres Cardinales in Vaticanam Basilicam, innumeris resplendentem lyncis ac splendido ornatam apparatu, maximaque christifidelium stipatam frequentia, quos inter plurimi ex Hispania ac Polonia ac plura Puellarum Actionis Catholicae millia, sollemni pompa una Nobiscum ingressi sunt; Nos autem ad Cathedram Nostram porreximus ibique sedimus.

Porro dilectus Filius Noster Camillus Cardinalis Laurenti, Sacrae Congregationis Rituum Praefectus, trinae huic Canonizationi praepositus, per dilectum Filium Augustum Milani, Consistorialis Aulae Advocatum, *instante* prius, *instantius* dein ac *instantissime* a Nobis expostulavit, ut Beati Caelites Andreas Bobola, Ioannes Leonardi et Salvator ab Horta in Sanctorum album per certum oraculum Nostrum describerentur. Nos vero, cum tanti ponderis causa ageretur, ad hoc pervenire noluimus, nisi prius supplices ab omnibus Deo preces admoverentur, patrocinio interposito Deiparae Virginis totiusque Curiae caelestis, ut a Paraclito Spiritu supernae lucis copia Nostrae menti affulgeret. Quod quidem ab adstantibus omnibus ferventissime actum est.

Tum demum, omnibus quidem stantibus, Nos vero in Cathedra sedentes, de plenitudine Apostolicae potestatis, sollemniter sic pronuntiavimus: *Ad honorem Sanctae et Individuae Trinitatis, ad exaltationem Fidei Catholicae et Christianae Religionis augmentum, auctoritate Domini Nostri Iesu Christi, Beatorum Apostolorum Petri et Pauli ac Nostra, matura deliberatione praehabita, et divina ope saepius implorata, ac de venerabilium Fratrum Nostrorum S. R. E. Cardinalium, Patriarcharum, Archiepiscoporum et Episcoporum in Urbe existentium consilio; Beatos Andream Bobola Martyrem, Ioannem Leonardi et Salvatorem ab Horta, Sanctos esse decernimus et definimus, ac Sanctorum catalogo adscribimus, statuantes ab Ecclesia Universali illorum memoriam quolibet anno die eorum natali, nempe Andreae Bobola die decima sexta Maii, inter Sanctos Martyres, Ioannis Leonardi die nona Octobris, et Salvatoris ab Horta die decima octava Martii, inter Sanctos Confessores non Pontifices pia devotione recoli debere. In Nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.*

Qua canonizationis formula a Nobis edita, precibus annuentes dilecti Filii Nostri quem supra memoravimus Camilli Laurenti per praedictum Augustum Milani Nobis porrectis, Decretales hasce Litteras confici expediriue iussimus et de hac ipsa trina canonizatione publicum instrumentum Protonotariis Apostolicis exarandum mandavimus. Gratias deinde omnipotenti Deo ob tantum beneficium devote peragentes, hymnum *Te Deum*, quem Nos praecinuimus, omnes gaudio exsipientes decantaverunt. Primum deinde novensilium Sanctorum patrocinio invocato, Nos homilia populum allocuti sumus in qua «*Haec est dies, inquit, quam fecit Dominus, exultemus et laetemur in ea. Hodie Christus Dominus, devicta morte, aeternitatis nobis aditum reseravit; hodie militans Ecclesia triumphantis Ecclesiae gaudia effusiore laetitia participat, quod tres e suis civibus, divini Redemptoris vestigia secuti, sanctitudinis sempiternaeque beatitatis compotes inerranti iudicio consecrantur.*

Breve deinde de singulis Sanctis illis praeconium teximus, eorum virtutum laudes recolentes, ut ad ipsorum egregie gesta pro viribus imitanda incendamur: ac tandem verba quae sequuntur in fine adiecimus, quae in Nostris hisce Litteris iterare collubet Nobis: «*Tribus in his Caelitibus peculiaris videtur Nobis*

providentissimus Deus benevolentiae dedisse pignus; quandoquidem iidem — populis in praesens tanto rerum discrimine turbatis — novam Ecclesiae portendunt meliorum temporum spem. Quorum Caelitum alterum, Poloniae decus, christiani Orientis et Occidentis unitatem suis precibus imploraturum confidimus, in cuius finibus ipse martyrii palmam promeruit; alterum catholicae Hispaniae, pace tandem concordiaque redintegrata, vigentiora christianae vitae opera conciliaturum; alterum denique sacris Missionarium expeditionibus uberiora usque incrementa deprecaturum, quas ipsemet indefaticabili studio suavit atque provexit. Benignissime iidem patriam quisque suam respiciant; suaeque tutela efficiant ut, — errorum colluvione prohibita, quae ima Civitatis fundamenta subruens atque corrumpens, populos in barbariem veterem detrudere conatur — nostra quoque aetate eadem Nationes validissima exstent catholicae religionis civilisque cultus propugnacula. Itemque Ecclesiam universam benevolentis vultu respiciant, atque una simul comprecando a Deo impetrent, ut eius ductu e praesentibus tempestatibus victrix emergens, novos agat triumphos, omnesque gentes ad unum Iesu Christi ovile feliciter reducat. Amen».

Qua homilia a Nobis habita, apostolicam benedictionem et plenariam admissorum indulgentiam adstantibus peramanter impertivimus atque post pontificale Sacrum, quod venerabilis Frater Noster Ianuarius S. R. E. Cardinalis Granito Pignatelli di Belmonte, Episcopus Ostiensis et Albanensis, Sacrique Collegii Decanus, rite persolvit, e superiori podio S. Petri plateam prospiciente sollemnem immenso adstanti populo, nec non *Urbi et Orbi*, benedictionem ac plenariam indulgentiam iterum impertivimus.

Praeclara itaque novensilis Sancti Andreae Bobola Apostolicis his Decretalibus Litteris consecrata memoria, omnibus quae inspicienda erant bene perpensis, certa scientia, omnia et singula quae supra memoravimus, de apostolicae potestatis plenitudine iterum confirmamus, roboramus, statuimus, decernimus universaeque Ecclesiae Catholicae denunciamus. Mandamus insuper ut earumdem Litterarum transumptis, etiam impressis, manu tamen alicuius Notarii Apostolici subscriptis et sigillo munitis, eadem prorsus habeatur fides, quae, hisce praesentibus haberetur, si ipsaemet exhibitae vel ostensae forent. Si quis vero Decre-

tales has Litteras Nostras definitionis, decreti, adscriptionis, mandati, statuti et voluntati Nostrae infringere vel eis ausu temerario, quod Deus avertat, contraire aut attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Apostolorum Petri et Pauli se noverit incursum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Domini millesimo nongentesimo trigesimo octavo, die decima septima mensis Aprilis, Dominica Resurrectionis D. N. I. C., Pontificatus Nostri anno decimo septimo.

Ego PIUS, Catholicae Ecclesiae Episcopus.

- * Ego IANUARIUS Episcopus Ostiensis et Albanensis Cardinalis GRANITO PIGNATELLI DI BELMONTE, Decanus Sacri Collegii.
- * Ego DONATUS Episcopus Sabinensis et Mandelensis Cardinalis SBARRETTI.
- * Ego Fr. THOMAS PIUS, Ord. Praed., Episcopus Portuensis et S. Rufinae Cardinalis BOGGIANI, Cancellarius S. R. E.
- * Ego HENRICUS Episcopus Veliternus Cardinalis GASPARRI.
- * Ego FRANCISCUS Episcopus Tusculanus Cardinalis MAR-CHETTI SELVAGGIANI.
- * Ego ANGELUS MARIA Episcopus Praenestinus Cardinalis DOLCI.
- Ego ALEXANDER tituli S. Mariae in Cosmedin Presbyter Cardinalis VERDE.
- Ego LAURENTIUS tituli S. Pancratii Presbyter Cardinalis LAURI, Paenitentiarius Maior.
- Ego EUGENIUS tituli SS. Ioannis et Pauli Presbyter Cardinalis PACELLI.

Ego Fr. RAPHAËL CAROLUS tituli S. Praxedis Presbyter Cardinalis ROSSI.

Ego PETRUS tituli S. Crucis in Hierusalem Presbyter Cardinalis FUMASONI BIONDI.

Ego FRIDERICUS tituli S. Mariae de Victoria Presbyter Cardinalis TEDESCHINI, Datarius.

Ego CAROLUS tituli S. Bartholomaei ad Insulam Presbyter Cardinalis SALOTTI.

Ego HENRICUS tituli S. Mariae Novae Presbyter Cardinalis SIBILIA.

Ego FRANCISCUS tituli S. Caeciliae Presbyter Cardinalis MARMAGGI.

Ego ALOISIUS tituli S. Pudentianae Presbyter Cardinalis MAGLIONE.

Ego CAROLUS tituli S. Laurentii in Lucina Presbyter Cardinalis CREMONESI.

Ego PETRUS, S. I., tituli S. Angeli in Foro Piscario Presbyter Cardinalis BOETTO.

Ego EUGENIUS tituli Ss. Viti, Modesti et Crescentiae Presbyter Cardinalis TISSERANT.

Ego HERMENEGILDUS tituli S. Laurentii in Panisperna Presbyter Cardinalis PELLEGRINETTI.

Ego IOSEPH tituli S. Mariae in Via Lata Presbyter Cardinalis PIZZARDO.

Ego CAMILLUS Protodiaconus S. Mariae in Domnica Cardinalis CACCIA DOMINIONI.

Ego NICOLAUS S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis CANALI.

Ego DOMINICUS S. Apollinaris Diaconus Cardinalis JORIO.

Ego VINCENTIUS Ss. Cosmae et Damiani Diaconus LA PUMA.

Ego FRIDERICUS S. Mariae in Aquiro Diaconus Cardinalis CATTANI.

Ego MAXIMUS S. Mariae in Porticu Diaconus Cardinalis MASSIMI.

Ego DOMINICUS S. Caesarei in Palatio Diaconus Cardinalis
MARIANI.

Ego IOANNES S. Georgii in Velabro Diaconus Card.
MERCATI.

Fr. TH. PIUS, O. P., Card. BOGGIANI
Cancellarius S. R. E.

CAROLUS Card. SALOTTI
S. R. C. Praefectus

Joseph Wilpert, *Decanus Collegii Proton. Apost.*
Ludovicus Kaas, *Proton. Apost.*

Can. Alfridus Liberafi, *Canc. Apost. Adiutor a studiis.*

EXPEDITA ex ARCE GANDULPHI
die vigesima secunda mensis Octobris, anno decimo septimo
Alfridus Marini, *Plumbator.*

Dominicus Francini, *Script. Apostolicus.*

Reg. in Canc. Ap., vol. LIX, n. 46 — Al. Trussardi, a tabulario.

ROZKAZY ORDYNARIUSZA POLOWEGO W. P.

ZARZĄDZENIA.

19.

Okres Wielkiego Postu — zarządzenia wielkopostne.

Z dn. 22 lutego b. r. rozpoczyna się Wielki Post, okres pokuty i godnego przygotowania się do największego święta naszej wiary — Zmartwychwstania Chrystusa Pana.

W związku z tym zarządzam co następuje:

I. P o s t — obowiązek zachowania.

Księża kapelani służby stałej i pomocniczy wojska, KOP i JHP w niedzielę, dn. 19 lutego b. r. wygłoszą podczas nabożeństw dla żołnierzy i rodzin wojskowych stosowne kazanie o Wielkim Poście, celu i znaczeniu tego zbawiennego okresu oraz o praktykach obowiązujących w tym okresie wszystkich wiernych.

W kazaniach tych należy jasno i przystępnie wytłumaczyć żołnierzom, że jedynie dzięki dyspensie, udzielonej przez Biskupa Polowego ze względu na ich ciężką służbę oraz specyficzne warunki żołnierskiego życia, są oni na czas pełnienia służby wojskowej zwolnieni od wielkopostnego obowiązku zachowania postu ścisłego oraz wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych, która obowiązuje ich jednak w Środę Popielcową i w Wielki Piątek.

Rodziny wojskowych pouczyć należy na czym polega praktyka zachowywania postu co do ilości (post ścisły — ieiunium) oraz co do jakości (wstrzymanie się od pokarmów mięsnych — abstinentia), jak również kogo ta praktyka obowiązuje a kto jest od niej zwolniony.

II. Dyspensa od postu.

1. Biorąc pod uwagę szczególne warunki życia żołnierzy, udzielam dyspensy:

a) od postu ścisłego (ab ieiunio) w wszystkim żołnierzom szeregowym, oraz tym żołnierzom (oficerom i podoficerom), którzy ze względu na swoje obowiązki służbowe (służba liniowa, ćwiczenia, praca sztabowa, biurowa itp.) zmuszeni są ciężiej pracować fizycznie lub umysłowo.

b) od obowiązku wstrzemięźliwości od pokarmów mięsnych (ab abstinentia) w wszystkim żołnierzom otrzymującym pożywienie z kuchni żołnierskiej, lub stołującym się w kasynach i restauracjach. We Środę Popielcową jednak i w Wielki Piątek wstrzymanie się od pokarmów mięsnych jest dla wszystkich obowiązujące.

2. Udzielam władzy dyspensowania ze słusznych przyczyn ab ieiunio et abstinentia:

(1) Dziekanom o. k. na terenie ich okręgów; dziekanowi KOP w stosunku do wszystkich żołnierzy KOP i ich rodzin; naczelnemu kapelanowi JHP w stosunku do wszystkich junaków, kadry i podkadry JHP;

(2) księżom administratorom parafij wojskowych w stosunku do ich parafian;

(3) kapelanom szkół wojskowych w stosunku do wychowanków szkoły, personelu dowodzącego i nauczycielskiego; kadry (kompanii) administracyjnej oraz niższego personelu służbowego (rodzin, zamieszkałych na terenie szkół);

(4) kapelanom szpitali wojskowych — w stosunku do personelu lekarskiego (rodzin), kadry szpitalnej, oraz personelu pielęgniarskiego zamieszkałego na terenie szpitala;

(5) kapelanom wojskowych więzień śledczych — w stosunku do wyższego personelu więziennego (rodzin) oraz niższego (rodzin), zamieszkałego na terenie więzienia;

(6) kapelanom KOP w stosunku do wszystkich żołnierzy, powierzonych ich duchowej pieczy oraz ich rodzin;

(7) kapelanom kontraktowym i pomocniczym JHP — w stosunku do powierzonych ich duchowej pieczy junaków, kadry i podkadry JHP (rodzin);

(8) spowiednikom, posiadającym jurysdykcję, wydaną przeze mnie na 1939 r., jak również spowiednikom, zaproszonym przez księży pracujących w duszpasterstwie wojskowym do pomocy w spowiedzi wojska i rodzin wojskowych, — w stosunku do penitentów i ich najbliższej rodziny.

3. Rodzinom wojskowych należy udzielać dyspensy jedynie pod warunkiem odmówienia w dni korzystania z dyspensy 3 „Zdrowaś Maria“ za dusze żołnierzy poległych za Polskę.

III. Rekolekcje wielkopostne i spowiedź wielkanocna żołnierzy oraz rodzin wojskowych.

Wszyscy księża kapelani służby stałej, pomocniczy, kontraktowi wojska, KOP i JHP dołożą wszelkich starań, by w powierzonych im duchowej pieczy wojskowych parafiach, oddziałach, szkołach, szpitalach, więzieniach i in. z należyłą pieczołowitością zostały zorganizowane rekolekcje wielkopostne oraz spowiedź wielkanocna żołnierzy (junaków) oraz rodzin wojskowych.

W tym celu zarządzam:

1. Pod względem zewnątrzno-wojskowym organizacja rekolekcji żołnierskich oraz spowiedzi powinna być oparta na rozkazie Ministra S. Wojsk. o praktykach religijnych w wojsku (Dz. Rozk. Nr 26/21, poz. 523 § 3).

2. W urządzaniu rekolekcji oraz spowiedzi ze wszech miar jest pożądana wzajemna pomoc i współpraca kapelanów wojska, KOP i JHP.

3. Wskazaną jest rzeczą, by w niedziele poprzedzające rekolekcje i spowiedź głoszone były stosowne nauki przygotowaw-

cze, jak np. o warunkach Sakramentu Pokuty, o grzechu itp. Podobne tematy omawiane być winny również podczas pogadek z żołnierzami w okresie poprzedzającym rekolekcje.

4. Rekolekcje z reguły winny się zaczynać i kończyć błogostwieniem Najśw. Sakramentem.

Spowiedź żołnierską poprzedzać powinny co najmniej dwie nauki przygotowawcze. Krótkie stosowne przemówienie wygłosić należy przed Komunią św.

W dniu żołnierskiej Komunii św. powinna być wygłoszona po południu nauka „O wytrwaniu w dobrem“, względnie może być na ten temat przeprowadzona pogadanka.

5. Baczna uwagę zwrócić należy, by żołnierze (inni), którzy nie mogli z jakichkolwiek przyczyn wziąć udziału w ogólnych rekolekcjach swoich oddziałów, odbyli spowiedź wielkanocną w innym czasie, ustalonym w porozumieniu z ich przełożonymi.

6. Dla korpusu oficerskiego i podoficerskiego oraz dla rodzin wojskowych zorganizować należy osobne rekolekcje, przy czym konferencje głosić należy wyłącznie w godzinach wieczornych, dni natomiast powinny być w miarę możliwości tak wybrane, by Komunia św. wypadła w niedzielę lub święto.

W miejscowościach poza siedzibą administratora wojskowej parafii, w których kapelan nie może zorganizować osobnych rekolekcji dla oficerów, podoficerów oraz rodzin wojskowych — należy udostępnić im wzięcie udziału w rekolekcjach urządzanych w cywilnych parafiach. Po porozumieniu się z miejscową władzą parafialną i uzyskaniu od niej potrzebnego zezwolenia na uczęszczanie wojskowych i ich rodzin na te rekolekcje, spowodować należy ogłoszenie ich terminu w rozkazie komendy miejscowego garnizonu.

7. W wojskowych parafiach greckokatolickich rekolekcje oraz spowiedź tych żołnierzy przeprowadzają kapelani ob. gr. kat. W tym celu porozumieją się oni z odnośnymi administratorami parafii wojskowych rzym.-kat. i ustalą terminarz rekolekcji oraz spowiedzi żołnierzy swego obrządku, przesyłając go do wglądu dziekanowi greckokatolickiemu. Tam gdzie urządzenie osobnych rekolekcji dla żołnierzy grekokatolików okaże się niemożliwe, żołnierze ci wezmą udział w rekolekcjach dla rzymskokatolików (kan. 866, § 1). Wzywam jednak księży greckokatolickich kapelanów do dołożenia usilnych starań, by

żołnierze grekokatolicy mogli przyjąć przynajmniej Komunię św. wielkanocną według swego obrządku (kan 866, § 2).

8. Okres wielkanocnej spowiedzi dla moich diecezjan ustalam zasadniczo do dn. 4 czerwca 1939 r.

Okres przeprowadzenia wspólnych rekolekcji oraz spowiedzi wielkanocnej wyznaczam:

- a) w parafiach wojskowych rzymskokatolickich, wojskowych szkołach, szpitalach, więzieniach, w oddziałach JHP, oraz dla rodzin wojskowych — od dn. 22.II. do dn. 5 kwietnia 1939 r.
- b) w grekokatolickich parafiach wojskowych — od dn. 20.II. do dn. 4 czerwca 1939 r.
- c) dla żołnierzy KOP — od dn. 22.II. do dn. 4 czerwca 1939 r.

9. Szczegółowe sprawozdania z przeprowadzenia rekolekcji oraz spowiedzi wielkanocnej nadeślą:

- a) administratorzy parafii wojskowych rzymskokatolickich, kapelani wojskowych szkół, szpitali, więzień i in. — do dn. 19 kwietnia 1939 r. *dz i e k a n o m* swoich o. k.:
- b) kapelani JHP — do dnia 19 kwietnia 1939 r. *n a c z e l n e m u* *k a p e l a n o w i* JHP;
- c) kapelani KOP — do dn. 14 czerwca 1939 r. *dz i e k a n o w i* KOP;
- d) administratorzy parafii wojskowych grekokatolickich — do dn. 14 czerwca 1939 r. *dz i e k a n o w i* grekokatolickiemu, przez dziekanów swoich o. k.

Powyższe sprawozdania wraz ze swoimi uwagami prześlą mi:

- a) do dn. 21 czerwca 1939 r. — dziekani katoliccy o. k., oraz naczelny kapelan JHP;
- b) do dn. 21 czerwca 1939 r. — dziekan grekokatolicki oraz dziekan KOP.

IV. Nabożeństwa wielkopostne.

W wojskowych kościołach i kaplicach zamiast zwykłych nabożeństw popołudniowych urządzać należy w okresie Wielkiego Postu „Gorzkie Żale“, a w piątki wielkopostne odprawiać Drogę Krzyżową.

W Wielkim Tygodniu, ściśle trzymając się obowiązujących liturgicznych przepisów, odprawiać należy specjalne nabożeństwa wielkotygodniowe, ogłosiwszy je zawczasu, i po należytych ich objaśnieniu wezwawszy wiernych do wzięcia w nich udziału.

V. *Wstrzymanie się od zabaw.*

W kazaniu, głoszonym w niedzielę dn. 19 lutego b. r. należy dokładnie pouczyć słuchaczy, że w okresie Wielkiego Postu bez względu na i bez żadnych wyjątków, zabronione są urządzania i brania udziału we wszelkich zabawach, balach, tańcach itp. Księża kapelani nie omieszkają użyć ze swojej strony wszelkich dostępnych dla nich środków i wpływów, by przepisy Kościoła św. pod tym względem były uszanowane.

VI. *Błogosławienie ślubów w okresie W. Postu.*

Zawieranie ślubów w okresie Wielkiego Postu może mieć miejsce jedynie pod warunkiem, że obrzęd zaślubin odbędzie się najzupełniej prywatnie, t. zn. bez przyozdabiania i iluminacji kościoła, bez udziału chóru, bez śpiewu i gry na organach. Nieodzownym warunkiem jest również złożenie przez nowożeńców wiarogodnego zobowiązania, że żadne weselne przyjęcie nie będzie urządzone.

W wigilię uroczystości św. Józefa oraz w sam dzień tej uroczystości ślubów udzielać nie wolno.

20.

Rocznica konsekracji Biskupa Polowego — komemoracja we Mszy św.

Proszę podwładnych mi Przewielebnych Księży, by w szóstą rocznicę mojej biskupiej konsekracji, przypadającą w dn. 19 marca b. r. pamiętali o mnie w swoich świętych modlitwach, a w dniu 20 marca, stosownie do rubryk mszalnych (Add. et Var. in Rubr. Mis., tit. II, 5), po oracjach na dzień ten przepisanych, dodali komemorację z formularza Mszy św. in anniversario electionis et consecrationis Episcopi.

21.

Dzień 19 marca — nabożeństwo i kazanie.

W dniu uroczystości św. Józefa, dn. 19 marca b. r. tematem będzie św. Józef, Patron i Opiekun Kościoła Katolickiego. Po kazaniu należy gorąco zachęcić obecnych wiernych do wzniesienia modłów za duszę Pierwszego Marszałka Polski, Józefa Piłsudskiego, który za życia w tym właśnie dniu obchodził swoje imieniny.

22.

Rekolekcje księży kapelanów JHP w 1939 r.

W związku z moim rozkazem Nr 1/39, poz. 6:

1. Księża kapelani kontraktowi JHP wezmą udział we wspólnych tegorocznych rekolekcjach dekanalnych wraz z księżmi kapelanami wojskowymi tego O. K., w którym pełnią swe obowiązki.

2. O powyższym udziale, niezwłocznie po przeprowadzonych rekolekcjach, księża dziekani O. K. zawiadomią naczelnego kapelana JHP (Główna Komenda JHP — Warszawa, ul. Natolińska 8), który mi prześle odpowiedni meldunek.

23.

Kapelani wojskowi wykładający w seminariach duchownych — nadesłanie danych.

Księża kapelani wojskowi, przeprowadzający w seminariach duchownych jakiegokolwiek wykłady, nadeślą mi do dn. 18 lutego b. r. następujące dane:

1. Nazwisko i imię.
2. Seminarium Duchowne, w którym kapelan wyklada.
3. Przedmiot wykładów.
4. Ilość godzin w miesiącu (roku).
5. Od jak dawna te wykłady są prowadzone przez kapelana?

Wykaz świąt obrządku greckokatolickiego na rok 1939.

7 i 8 stycznia . . .	Święta Bożego Narodzenia
14 stycznia . . .	Nowy Rok
19 stycznia . . .	Jordan
15 lutego	Ofiarowanie Chrystusa Pana
7 kwietnia	Zwiastowanie N.M.P.
9 i 10 kwietnia . . .	Święta Wielkanocne
18 maja	Wniebowstąpienie Chrystusa Pana
28 i 29 maja	Zielone Świątki
12 lipca	Świętych Apostołów Piotra i Pawła
19 sierpnia	Przemienienie Pańskie
27 września	Podwyższenie św. Krzyża
19 grudnia	św. Mikołaja
22 grudnia	Niepokalane Poczęcie N.M.P.

Powyższy wykaz został również ogłoszony w Dz. Rozk. Min. Spr. Wojsk. Nr 1/39 poz. 1 z następującym dodatkiem:

„W wyżej wymienione dni żołnierze obrządku greckokatolickiego, o ile służba na to zezwala, mają być wysłani pod dowództwem oficera lub podoficera na nabożeństwo do cerkwi katolickich lub z braku tychże do kościołów rzymskokatolickich (Dz. Rozk. 38/23 poz. 487 i Dz. Rozk. 24/24 poz. 357).

Zaspokajanie potrzeb religijnych żołnierzy obrządku greckokatolickiego normują zarządzenia, ogłoszone w Dz. Rozk. nr 29/23 poz. 382“.

ROZKAZY MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH.**25.****Instrukcja o przechowywaniu, wydzielaniu i niszczeniu akt — zmiany i uzupełnienia do przepisów biurowych.**

(Dz. Rozk. Nr 1/39, Obwieszc. 1; B. Adm. Arm. 1005/38 P. S.)

Zarządzeniem M. S. Wojsk. Biuro Administracji Armii nr 1005/P. S. z dnia 22.XII.38 została zatwierdzona i wprowadzona

dzona w życie z dniem 1.I.1939 „instrukcja o przechowywaniu, wydzielaniu i niszczeniu akt“, która zastępuje dotychczasową „instrukcję o składach akt“ (zał. 3 do przepisu Biur 1 i Biur 2).

W związku z wejściem w życie rzeczonej instrukcji — zostało wprowadzone zarządzeniem M. S. Wojsk. Biuro Administracji Armii nr 1005/P. S. z dnia 23.XII.38 szereg zmian i uzupełnień do obowiązujących przepisów biurowych. Zarządzenie to wydane drukiem, zostało rozesłane, łącznie z instrukcją, wszystkim jednostkom organizacyjnym za pośrednictwem dowództw okręgów korpusów w/g specjalnego rozdzielnika.

AKTA CENTRALNYCH WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

MINISTERSTWO SKARBU.

26.

OKÓLNİK MINISTERSTWA SKARBU

z dn'a 29 grudnia 1938 r. (L. D. V. 8947/1/38)

w sprawie zasad opodatkowania katolickich zakonów i zgromadzeń zakonnych.

(Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 1/39, poz. 22.)

Do

izb skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego
Śląskiego oraz urzędów skarbowych.

Ministerstwo Skarbu w uzupełnieniu okólników: 1) z dnia 15.XII. 1933 r. L. D. V. 52697/3/33, 2) z dnia 9.I. 1935 r. L. D. V. 46603/2/34 podaje do wiadomości i stosowania zasady prawne przy opodatkowaniu katolickich zakonów i zgromadzeń zakonnych:

- I. wedle art. XV Konkordatu,
- II. wedle poszczególnych przepisów ustaw podatkowych.

I. Obowiązek podatkowy według Konkordatu.

Art. XV Konkordatu brzmi:

„Duchowni, ich majątek oraz majątek osób prawnych, kościelnych i zakonnych podlegać będą opodatkowaniu na równi

z osobami i majątkami obywateli Rzeczypospolitej oraz osób prawnych świeckich, z wyjątkiem wszakże budynków, poświęconych służbie bożej, seminariów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic, domów mieszkalnych zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa, oraz dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów. Pomieszczenia biskupów i duchowieństwa parafialnego, oraz ich lokale urzędowe będą traktowane przez Skarb na równi z pomieszczeniami urzędowymi funkcjonariuszów i lokalami instytucji państwowych“.

W przepisie tym mieszczą się dwie różnorodne dziedziny prawne:

Jedna z nich obraca się w ramach uprawnień podatkowych Rzeczypospolitej, jako jednego z kontrahentów Konkordatu, w stosunku do podmiotów i przedmiotów podatkowych, podlegających z mocy prawa kanonicznego i organizacji Kościoła Katolickiego zwierzchnictwu Stolicy Apostolskiej, czyli drugiego kontrahenta. W tej to wstępnej części artykułu uznaje drugi kontrahent, tj. Stolica Apostolska, suwerenne prawo Rzeczypospolitej opodatkowania duchownych, ich majątku oraz majątku osób prawnych kościelnych i zakonnych, ale z zastrzeżeniem równości podatkowej w porównaniu z innymi osobami i majątkiem obywateli Rzeczypospolitej oraz osób prawnych świeckich. Przepis ten ma zatem zapobiec mniej korzystnemu traktowaniu Kościoła Katolickiego i duchowieństwa katolickiego oraz ich majątku w polskim ustawodawstwie podatkowym, niż innych obywateli i świeckich osób prawnych.

Drugą dziedziną prawną objętą art. XV Konkordatu jest kwestia ulg podatkowych, jako wyjątek od podanej wyżej zasady wstępnej.

Postanowienia art. XV Konkordatu zawierają jedynie zwolnienia o charakterze rzeczowym, a nie osobowym, na co wskazuje treść tegoż artykułu, który określa wyłącznie przedmioty zwolnień podatkowych według ich celu lub przeznaczenia, a nie według osoby właściciela, stanowiąc — jak to już wyżej podkreślono — zasadę, że ze względu na osobę właściciela żadne ulgi podatkowe osobom duchownym i zakonnym nie przysługują. Przez wyrażenie „seminaria duchowne“ należy więc rozumieć nie

budynki będące własnością seminariów, lecz budynki na seminaria zajęte.

Również przewidziane w tym artykule zwolnienia od opodatkowania „dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów“, noszą charakter zwolnień rzeczowych. Przez wyrażenie „dobra i prawa majątkowe“ — osób prawnych kościelnych i zakonnych — należy rozumieć grunty, budynki, przedsiębiorstwa, kapitały i inne prawa majątkowe, należące do tych osób.

Judykatura Najwyższego Trybunału Administracyjnego (wyroki z dnia 29.X. 1934 r. L. Rej. 7253/31, z dnia 24.X. 1928 r. L. Rej. 4404/26 oraz z dnia 4.X. 1933 r. L. Rej. 8778/31) ustaliła, że warunek, od którego art. XV Konkordatu uzależnia zwolnienie, będzie spełniony, o ile:

- a) dochody z owych źródeł będą przeznaczone wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu,
- b) a dochody te nie przyczyniają się do osobistych dochodów beneficjariuszów.

Przez wyrażenie „na cele kultu religijnego“ należy rozumieć przeznaczenie dochodów na majątek zwany „pro fabrica ecclesiae“ (c 1182, 1183), tj. majątek przeznaczony na utrzymanie w dobrym stanie budynku kościelnego i na wydatki połączone z odprawianiem nabożeństwa (c 717 § 2, 1183, 1356, 1475, 1481; patrz również ks. dr I. Grabowski — Prawo kanoniczne 1927, str. 482—483).

Zużycie choćby części dochodu przez duchownych bądź osoby prawne kościelne i zakonne na osobiste potrzeby beneficjariuszów, a więc np. utrzymanie osób duchownych lub zakonnych, utrzymanie młodzieży zakonnej — nie jest zużyciem dochodu na cele kultu religijnego w rozumieniu art. XV Konkordatu i w swej konsekwencji nie powoduje zwolnienia dochodów z dóbr i praw majątkowych osób prawnych kościelnych lub zakonnych.

Zasadę tę potwierdza wyrok N. T. A. z dnia 30 maja 1938 r. L. Rej. 900/36, (ok. Min. Sk. z dnia 11 sierpnia 1938 r. L. D. V. 20719/3/38 Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23, poz. 588) stanowiący, że cel kształcenia przyszłych kapłanów lub cel prowadzenia seminarium

duchownego, na który są obracane dochody, nie jest celem kultu religijnego w sensie art. XV Konkordatu i nie uzasadnia zwolnienia podatkowego, oraz wyrok z dnia 12 maja 1938 r. L. Rej. 5947/36 (ok. Min. Sk. z dnia 14 czerwca 1938 r. L. D. V. 14204/3/38, Dz. Urz. Min. Sk. Nr 18, poz. 452).

Warunkiem uzyskania zwolnienia podatkowego poszczególnych dóbr i praw majątkowych jest, aby dochód z tych dóbr i praw majątkowych, tj. z poszczególnych źródeł, odpowiadał podanym wyżej pod a) i b) warunkom zwolnienia. Każde zatem dobro i prawo materialne lub zespół dóbr i praw majątkowych należy traktować dla oceny warunków zwolnienia oddzielnie.

Jeśli zatem zgromadzenie zakonne lub zakon posiada kilka dóbr i praw majątkowych (źródeł dochodu), zwolnienie podatkowe powinno być rozpatrywane pod kątem każdego poszczególnego dobra lub prawa majątkowego (źródła dochodu) oddzielnie i spełniania przez to dobro lub prawo majątkowe (źródło dochodu) warunków powyżej pod a) i b) podanych. Niespełnienie warunków co do jednego dobra lub prawa majątkowego (źródła dochodu) nie pozbawia zwolnienia innych dóbr lub praw majątkowych (źródeł dochodu), odpowiadających podanym pod a) i b) warunkom. Naprzykład: zgromadzenie zakonne posiada majątek ziemski oraz dom czynszowy. Dochód z majątku ziemskiego nie jest zużytkowany wyłącznie na cele kultu religijnego w podanym wyżej znaczeniu, lecz również na utrzymanie zakonników, poświęcających się służbie bożej oraz młodzieży zakonnej; natomiast dochód z domu zużywany jest wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu. W tym przypadku tylko budynek będzie korzystał ze zwolnienia podatkowego, natomiast majątek ziemski nie będzie korzystał z tego zwolnienia.

Przeprowadzenie dowodu na spełnienie warunków stawianych przez art. XV Konkordatu ciąży na płatnikach, a więc osobach prawnych kościelnych i zakonnych. Obowiązkiem zaś władz skarbowych jest ofiarowane środki dowodowe na okoliczności dopełnienia warunków zwolnienia, stawianych przez art. XV Konkordatu, rozpoznać i ocenić.

Ponieważ treść art. XV Konkordatu w niczym nie znamionuje charakteru ramowego, lecz zawiera postanowienia na tyle dokładne, aby mogły być bezpośrednio stosowane w praktyce, nie

zawiera też żadnych zastrzeżeń specjalnych, uzależniających wykonanie tego artykułu od jakichkolwiek dalszych uzupełnień, należy dojść do wniosku, że powyższy artykuł jest wykonalny niezależnie od wydania jakichkolwiek dalszych aktów prawnopañstwowych. Przepis art. XV Konkordatu, jako przepis ustawy specjalnej, z samego prawa uchyla w swoim zakresie działanie odmiennych ogólnych przepisów ustawowych (wyrok N. T. A. z dnia 4.X. 1933 r. L. Rej. 8778/31 podany do wiadomości i stosowania przez Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 15 grudnia 1933 r. L. D. V. 52697/3/33).

Interpretację tę należy stosować tylko wówczas, o ile istniejące w dniu wejścia w życie Konkordatu przepisy ustawowe przewidywały zwolnienie węższe niżli sam Konkordat. Natomiast o ile dotychczasowe zwolnienia podatkowe, opierające się na mocy przepisów prawnych, obowiązujących przed wejściem w życie Konkordatu, były szersze niżli zakres zwolnień z art. XV Konkordatu, to tenże przepis daje Państwu jedynie prawo uchylania takich uwolnień podatkowych. Jednakowoż przepisy te tak długo obowiązują, jak długo nie zostaną uchylone nowym przepisem prawnym (wyrok N. T. A. z dnia 24.II. 1937 r. L. Rej. 3165-3166/36, 3168-3182/36 — OPA z r. 1937 poz. 1831 oraz wyrok N. T. A. z dnia 19.IV. 1929 r. L. Rej. 2223/27).

II. Obowiązek podatkowy według poszczególnych ustaw podatkowych.

Przedstawiwszy zasadnicze założenia art. XV Konkordatu z kolei należy omówić obowiązek podatkowy zakonów i zgromadzeń zakonnych:

- A) w podatku gruntowym,
- B) w podatku dochodowym,
- C) w podatku od nieruchomości,
- D) w podatku od lokali,
- E) w podatku przemysłowym.

A. Podatek gruntowy.

Art. 2 pkt 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4 listopada 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku

gruntowym (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) — zwalnia od państwowego podatku gruntowego:

„2) grunty należące do wyznań przez Państwo uznanych, z których dochody przeznaczone są stale i wyłącznie na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do osobistych dochodów duchowieństwa lub innych osób“.

W myśl § 5 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 31 marca 1937 r. o wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 250):

„(1) Za dochody, przeznaczone na cele kultu religijnego, uważa się dochody, które zostały przeznaczone na nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych, użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności, należących do objawów kultu religijnego.

(2) Grunty, z których dochody są przeznaczone w części na cele kultu religijnego i w części na inne cele (utrzymanie osób duchownych, zakonnych, służby, zakładów naukowych itp.), nie korzystają ze zwolnienia od państwowego podatku gruntowego“.

Zwolnienie z art. 2 pkt 2 dekretu zachodzi, gdy:

1) grunty według obowiązującego prawa stanowiły własność zakonów i zgromadzeń zakonnych, uznanych przez właściwą władzę kościelną za osoby prawne (moralne) w myśl prawa kanonicznego dekretem erekcyjnym,

2) dochody z gruntów zostały przeznaczone stale i wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu,

3) dochody te nie przyczyniały się do osobistych dochodów uczestników zakonów lub zgromadzeń zakonnych.

Wszystkie te trzy warunki muszą zachodzić łącznie.

Zużycie dochodów z gruntów choćby w części na inne cele, wymienione przykładowo w § 5 rozporządzenia Min. Skarbu z dnia 31.III. 1937 r., wyklucza zastosowanie zwolnienia z art. 2 pkt 2 dekretu.

Zwolnienie w podatku gruntowym gruntów z art. XV Konkordatu „jako dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów“ — noszące charakter zwolnienia rzeczowego — pokrywa się ze zwolnieniami przewidzianymi w art. 2 pkt 2 dekretu.

Inne zwolnienia przewidziane w art. XV Konkordatu „...budyneków poświęconych służbie bożej, seminariów duchownych,

domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic składających śluby ubóstwa..." noszą charakter zwolnień rzeczowych i dotyczą zatem jedynie budynków.

Zwolnienie od podatku gruntowego z § 4 lit. e ustawy pruskiej z dnia 21.V. 1861, przysługujące gruntom należącym do kościoła rzymsko-katolickiego, zostało uchylone art 20 ust. (2) dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 4.XI. 1936 r. o zmianie przepisów o państwowym podatku gruntowym (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 593) — z dniem 1.I. 1937 r.

B. Podatek dochodowy.

Art. 5 pkt 8 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z r. 1936 Nr 2, poz. 6) — zwalnia od podatku dochodowego:

„osoby prawne, których dochody są obracane w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, wyznaniowe i dobroczynne“.

Zwolnienie z art. 5 p. 8 ustawy o podatku dochodowym zachodzi, gdy:

- 1) osoby korzystające ze zwolnienia są osobami prawnymi,
- 2) dochody osiągnięte przez te osoby w całości obracane są na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, wyznaniowe i dobroczynne.

Zakony i zgromadzenia zakonne czynią zadość powyższym warunkom, o ile:

ad 1) są osobami prawnymi zgodnie z art. I i XVI Konkordatu oraz przepisami prawa kanonicznego (c 100 § 1 i c 536 § 1),

ad 2) całkowicie zużywają osiągnięte dochody na cele wyznaniowe w ścisłym tego słowa znaczeniu, na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne i dobroczynne.

Co należy rozumieć przez cele: 1) ogólnej użyteczności, 2) naukowe, 3) oświatowe, 4) kulturalne, 5) dobroczynne oraz 6) wyznaniowe?

ad 1) Obowiązujące ustawodawstwo oraz judykatura sądów najwyższych nie ustaliła pojęcia „celów ogólnie użytecznych“.

Wobec powyższego przy zdefiniowaniu tego pojęcia należy posługiwać się znaczeniem potocznym, mając na względzie intencję ustawodawcy, zawartą w art. 5 pkt 8 ustawy. Otóż „cele ogól-

nie użyteczne“ są to cele, które mają na widoku dobro społeczne w najszerszym tego słowa znaczeniu. Celami takimi będą zatem np. popieranie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, budowa floty narodowej, popieranie szkolnictwa, popieranie pewnych kierunków wiedzy, higieny, eugeniki, wychowania fizycznego itd. Można by nawet twierdzić, że gdyby ustawa mówiła tylko o celach ogólnie użytecznych, to i tak pod to pojęcie można by podciągnąć wszystkie niżej wymienione cele.

ad 2) Przez „cele naukowe“ należy rozumieć cele spełniane przez instytucje, zajmujące się działalnością, polegającą na samej twórczości naukowej, a nie działalnością rozpowszechniania jej objawów (wyroki N. T. A. : z 4.V. 1936 r. L. Rej. 939/34 oraz z dnia 11.V. 1938 r. L. Rej. 2824/36).

ad 3) Przez „cele oświatowe“ należy rozumieć cele spełniane przez instytucje oświatowe w ścisłym tego słowa znaczeniu, których zadaniem jest nie rozpowszechnianie wiedzy w ogóle, ale rozpowszechnianie tejże wiedzy wedle programu, którego zadaniem jest zasadniczo wykształcenie umysłowe (wyroki N. T. A. : z 4.V. 1936 r. L. Rej. 939/34 oraz z dnia 11.V. 1938 r. L. Rej. 2824/36).

ad 4) Ponieważ obowiązujące ustawodawstwo, jak i judykatura sądów najwyższych nie określiła pojęcia „celów kulturalnych“, należy przy zdefiniowaniu tego pojęcia posługiwać się znaczeniem potocznym, mając tu na względzie intencję ustawodawcy, zawartą w art. 5 pkt 8 ustawy. Otóż przez „cele kulturalne“ należy rozumieć — wobec wyeliminowania z nich elementu naukowego i oświatowego, wymienionych w art. 5 pkt 8 odrębnie — zakres działalności pewnych instytucji w kierunku rozpowszechniania wiedzy, podniesienia etyki, estetyki itp. Będzie tu należała zatem m. in. akcja odczytowa, działalność polegająca na walce z alkoholizmem, na podniesieniu obyczajności, szerzeniu kultury scenicznej, muzycznej oraz sztuk pięknych, popieraniu objawów regionalizmu itd. Oczywiście wiele z tych celów kulturalnych może się pokrywać z pojęciem celów ogólnie użytecznych, a ściśle rozgraniczenie tych pojęć jest praktycznie niemożliwe.

ad 5) Za „cele dobroczynne“ w ogólnie przyjętym tego słowa znaczeniu oraz zgodnie z intencją art. 5 pkt 8 ustawy należy uważać cele takich instytucyj, które z pobudek charytatywnych postawiły sobie dobrowolnie za zadanie dopomagać cierpiącej

ludzkości (wyrok N. T. A. z 21.I. 1929 r. L. Rej. 4107/26 zb. wyrok. N. T. A. z r. 1929 Nr 14/S.).

ad 6) Za „cele wyznaniowe“ należy uważać przeznaczenie dochodów na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, tj. na nabycie i utrzymanie przedmiotów majątkowych, użytkowanych wyłącznie przy spełnianiu czynności należących do objawów kultu religijnego.

Najwyższy Trybunał Administracyjny w wyroku z dnia 29 października 1934 r. L. Rej. 7253/31 ustalił zasadę prawną, wpisaną do księgi zasad prawnych, „że okoliczność, iż dochody konwentu używane są częściowo na utrzymanie jego członków, wyklucza uznanie ich za obracane w całości na cele wyznaniowe (art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym poz. 411/25 Dz. Ust.)“.

W motywach wyroku N. T. A. powołał się na rozstrzygnięcie analogicznego zagadnienia, o ile chodzi o podatek majątkowy, kiedy ustalił wyrokiem z dnia 24 października 1928 r. L. Rej. 4404/26 i 1183/27 (Zb. wyr. Nr 1542) zasadę prawną, iż majątek, którego dochody są obracane na utrzymanie osób duchownych, nie jest zwolniony od podatku majątkowego. W uzasadnieniu tego ostatniego wyroku N. T. A. położył nacisk na to, iż wymogiem zwolnienia od podatku jest użytkowanie przedmiotów majątkowych przy samym spełnianiu czynności należących do objawów kultu religijnego, względnie używanie dochodów majątku bezpośrednio na te cele, tj. na koszty nabycia i utrzymania tychże przedmiotów. W tych granicach obraca się art. XV Konkordatu, stanowiący ściśle — o ile chodzi o rozstrzygnięte przez N. T. A. zagadnienie — że zwolnienie podatkowe przysługuje duchownym, ich majątkom i majątkom osób prawnych kościelnych i zakonnych tylko w odniesieniu do dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów. Otóż N. T. A. uznał, iż te same granice winny być zakreszone przy stosowaniu art. 5 pkt 8 ustawy o państwowym podatku dochodowym, który to punkt wprowadzie wymienienia ogólnikowo „cele wyznaniowe“, jednak wymienienie równocześnie celów naukowych, oświatowych, kulturalnych, dobroczynnych, którym służą także poszczególne instytucje wyznaniowe, wskazuje na to, iż słowo „wyznaniowe“ musi być interpretowane w znaczeniu ściślejszym, tj. w znaczeniu kultu religijnego. Inaczej interpreto-

wany ten przepis doprowadziłby — zdaniem N. T. A. — do zwolnienia od podatku dochodowego instytucyj służących celom administracji wyznaniowej, jak również dostarczających dochodów beneficjatom, co zupełnie widocznie nie odpowiadałoby intencjom ustawodawcy.

W tym stanie rzeczy Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał, że — o ile chodzi o zwolnienie od podatku dochodowego osób prawnych z tytułu używania dochodów w całości na cele wyznaniowe — za zużycie takie uznać należy wyłącznie zużycie na cele kultu religijnego w granicach zakreślonych w zacytowanym wyżej wyroku N. T. A. w przedmiocie zwolnienia od podatku majątkowego, zaczem używanie choćby części dochodów na utrzymanie osób duchownych lub zakonnych nie może być uznane za zużycie dochodów na cele wyznaniowe w rozumieniu art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym. Gdy stan faktyczny wykazał w rozważanym przez N. T. A. wypadku, że z dochodów konwentu utrzymywano zakonników pełniących funkcje duszpasterskie oraz młodzież zakonną — N. T. A. skargę oddalił, jako nieuzasadnioną. Wyrok powyższy został podany do wiadomości i stosowania okólnikiem z dnia 9 stycznia 1935 r. L. D. V. 46603/2/34. Powyższe stanowisko prawne potwierdził N. T. A. ostatnio w wyroku swym z dnia 19.I. 1938 r. L. Rej. 3696/36.

Rozważając zakres zwolnień w podatku dochodowym w płaszczyźnie postanowień art. XV Konkordatu, należy stwierdzić, że ulgi z art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym są:

- a) z jednej strony szersze,
- b) z drugiej strony węższe — aniżeli zwolnienia wynikające z art. XV Konkordatu.

ad a) Gdy art. XV Konkordatu przyznaje zwolnienia dochodów z dóbr i praw majątkowych, przeznaczonych wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, to art. 5 p. 8 zwalnia również dochody zakonów i zgromadzeń zakonnych, przeznaczone nie tylko wyłącznie na cele wyznaniowe, ale również na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne i dobroczynne

ad b) Z drugiej strony zwolnienia przyznane na podstawie art. 5 p. 8 ustawy są węższe aniżeli zwolnienia na podstawie art. XV Konkordatu, bowiem gdy art. 5 pkt 8 ustawy zwalnia

ogólny dochód osiągnięty przez daną osobę prawną, bez względu na źródła jej dochodu, o ile dochody te przeznaczone są wyłącznie na podane wyżej cele, to art. XV Konkordatu przyznaje zwolnienia oddzielnie poszczególnym dobrom i prawom majątkowym (źródłom dochodu). A zatem gdy wśród pewnej ilości dóbr i praw majątkowych (źródeł dochodu), tworzących pewien zespół dóbr lub praw majątkowych, jedno będą odpowiadały wymogom stawianym przez art. XV Konkordatu, drugie zaś im nie będą odpowiadały, wówczas ze zwolnienia nie korzystałyby drugie dobra lub prawa majątkowe (źródła dochodu), co jednak nie powodowałoby nie przyznania zwolnienia dla pierwszych.

Ponieważ w tym przypadku art. XV Konkordatu, stanowiący wobec przepisu art. 5 pkt. 8 ustawy o podatku dochodowym przepis specjalny, przyznaje szersze zwolnienia, należy — celem zrealizowania tych szerszych zwolnień podatkowych przy ustalaniu podstaw wymiaru podatku dochodowego — traktować oddzielnie poszczególne źródła dochodu, badając czy odpowiadają one wymogom zwolnienia, stawianym przez art. XV Konkordatu. Po stwierdzeniu tych warunków w odniesieniu do poszczególnego źródła dochodu, należy dochód z odnośnego źródła dochodu wyeliminować z ogólnych podstaw wymiaru podatku dochodowego.

Reasumując Ministerstwo Skarbu stwierdza, że w świetle powyższych rozważań dochody uzyskiwane przez zakony i zgromadzenia zakonne z dóbr i praw majątkowych są zwolnione od podatku dochodowego w dwóch przypadkach:

- 1) gdy dochody danego zgromadzenia lub zakonu, jako osoby prawnej, są obracane w całości na cele ogólnej użyteczności, naukowe, oświatowe, kulturalne, dobroczynne i wyznaniowe, wymienione w art. 5 pkt 8 ustawy — wtedy dany zakon lub zgromadzenie zakonne korzysta z całkowitego zwolnienia od podatku dochodowego;

- 2) gdy dochód z poszczególnego dobra obracany jest, zgodnie z art. XV Konkordatu, wyłącznie na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, a dochody z tegoż dobra nie przyczyniają się do osobistych dochodów beneficjariuszów — dochód ten wolny jest od podatku dochodowego. Zwolnienie dla dochodu z tego dobra przysługuje zgodnie z Konkordatem nawet wówczas, gdy zakon nie odpowiada wymogom art. 5 pkt 8 ustawy o podatku dochodowym.

W myśl art. 2 p. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 stycznia 1936 r. o podatku od nieruchomości (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 14) — wolne są od podatku od nieruchomości — „nieruchomości, stanowiące własność prawnie uznanych związków i gmin wyznaniowych i ich instytucyj, zakładów opiekuńczych oraz instytucyj naukowych, oświatowych i dobroczynnych, jeżeli te nieruchomości lub ich części nie przynoszą dochodu przez wynajęcie lub wydzierżawienie oraz gdy nie są zajęte przez przedsiębiorstwa wymienionych związków i instytucyj“.

Zgromadzenia zakonne oraz zakony podpadają pod pojęcie instytucyj prawnie uznanych związków wyznaniowych, tj. instytucyj kościoła rzymsko-katolickiego.

Art. 2 pkt 2 powołanego wyżej dekretu stawia następujące warunki zwolnienia od podatku od nieruchomości:

1) aby nieruchomości stanowiły według obowiązującego prawa własność zakonów i zgromadzeń zakonnych, uznanych przez właściwą władzę kościelną za osoby prawne (moralne) w myśl prawa kanonicznego dekretem erekcyjnym,

2) aby nieruchomości te lub ich części nie przynosiły dochodów przez wynajęcie lub wydzierżawienie oraz

3) aby nie były zajęte przez przedsiębiorstwa zakonów i zgromadzeń zakonnych.

Wszystkie te trzy warunki muszą zachodzić łącznie.

Wynajęcie lub wydzierżawienie nieruchomości w całości wyklucza zastosowanie zwolnienia. Częściowe wynajęcie lub wydzierżawienie nie powoduje obciążenia podatkiem od nieruchomości całego obiektu (nieruchomości), lecz obciążenie podatkiem tylko części wynajętej lub wydzierżawionej

Pod pojęcie „przedsiębiorstwa“ w rozumieniu art. 2 pkt 2 dekretu podpadają pracownie rzemieślnicze, zakłady przemysłowe i zakłady handlowe.

Ani dekret Prezydenta Rzeczypospolitej o podatku od nieruchomości, ani rozporządzenie wykonawcze do tegoż dekretu z dnia 20 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 259) nie podają określenia przedsiębiorstwa.

O ile chodzi o szkoły i internaty należy je uważać jedynie wówczas za przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 2 pkt 2 dekretu o podatku od nieruchomości, gdy prowadzone są z zamiarem osiągnięcia zysku. W tym przypadku nieruchomości lub ich części, zajęte przez szkoły lub internaty, podlegają obowiązkowi opłacania podatku od nieruchomości.

Z ulg w podatku od nieruchomości w płaszczyźnie art. XV Konkordatu korzystają:

- 1) budynki poświęcone służbie bożej,
- 2) budynki mieszczące seminaria duchowne,
- 3) domy przygotowawcze dla zakonników i zakonnic,
- 4) domy mieszkalne zakonników i zakonnic, składających służbę ubóstwa,
- 5) inne budynki osób prawnych kościelnych i zakonnych, atoli pod łącznymi warunkami, że dochody z tych budynków są przeznaczone na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjariuszów.

Zwolnienia z art. XV Konkordatu, podane pod 1) — 4), pokrywają się ze zwolnieniami, przewidzianymi w art. 2 pkt 2 dekretu. Tylko zwolnienia, podane pod 5), oparte na przepisie art. XV Konkordatu jako „lex specialis“ są szersze od zwolnień ustawowych. A więc nieruchomości, stanowiące własność osób prawnych kościelnych i zakonnych, korzystają z wymienionego pod 5) zwolnienia z art. XV Konkordatu, o ile dochody z każdej poszczegółnej nieruchomości, będącej jednostką podatkową, odpowiadają warunkom w tymże przepisie przewidzianym (wyroki N. T. A.: z 4/X. 1933 r. L. Rej. 8778/31 oraz z dnia 12.V. 1938 r. L. Rej. 5947/36).

Wedle wyroku N. T. A. z dnia 30 maja 1938 r. L. Rej. 900/36 (ok. Min. Sk. z dnia 11 sierpnia 1938 r. L. D. V. 20719/3/38) samo należenie nieruchomości do seminarium duchownego nie jest dostatecznym warunkiem wolności podatkowej przewidzianej w art. XV Konkordatu, bowiem przepis ten określa przedmioty zwolnień podatkowych wg. ich celu wzgl. przeznaczenia a nie osobę właściciela.

Pozostaje jeszcze do rozstrzygnięcia sprawa nie wyjaśniona w art. XV Konkordatu, czy budynki zajęte jedynie w części na cele podane pod 1) do 4) również korzystają ze zwolnienia od

podatku od nieruchomości. Biorąc pod uwagę intencję stron układających się oraz stosując interpretację art. 2 pkt 2 dekretu o podatku od nieruchomości, należy przyjąć do wniosku, że części nieruchomości zajęte na wyżej wskazane cele, również ze zwolnienia korzystają.

D. Podatek od lokali.

Wedle art. 2 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. o podatku od lokali (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 505):

„Podatkowi od lokali nie podlegają:

1) kościoły, świątynie i lokale, przeznaczone wyłącznie na stałe domy modlitwy, należące do uznanych w Państwie wyznań religijnych;

2) lokale zajmowane przez instytucje naukowe, wyznaniowe, oświatowe i dobroczynne oraz szpitale, z wyjątkiem części tych lokali, odnajmowanych lub oddawanych bezpłatnie do użytkowania osobom trzecim“.

Wedle § 6 rozporządzenia wykonawczego z dnia 20 kwietnia 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 33, poz. 258):

„(1) Lokale instytucji uznanych prawnie wyznań religijnych, jak również pomieszczenia seminariów duchownych, domy przygotowawcze dla zakonników i zakonnic oraz pomieszczenia mieszkalne zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa, wolne są od podatku.

(2) Natomiast podlegają podatkowi lokale mieszkalne duchowieństwa, z wyjątkiem części lokali zajętych na cele urzędowe (np. kancelarię stanu cywilnego)“.

Paragraf 7 podanego rozporządzenia stanowi:

„(1) Za lokale zajmowane przez instytucje naukowe, oświatowe i dobroczynne uważa się za lokale zajęte przez zakłady służące wyłącznie celom naukowym, oświatowym i dobroczynnym.

(2) Lokale zajmowane przez związki, stowarzyszenia i inne organizacje, które w statutach mają wskazane między innymi cele naukowe, oświatowe i dobroczynne — nie korzystają ze zwolnienia od podatków“.

Zgromadzenia zakonne oraz zakony podpadają pod pojęcie instytucji wyznaniowych. W świetle art. 2 p. 1 i 2 dekretu oraz §§ 6 i 7 rozporządzenia wykonawczego:

1) pomieszczenia na kościoły, świątynie, pomieszczenia seminariów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic oraz pomieszczenia mieszkalne zakonników i zakonnic — wolne są od podatku bez jakichkolwiek zastrzeżeń;

2) natomiast z innych pomieszczeń, zajmowanych przez instytucje wyznaniowe, a więc zakony i zgromadzenia zakonne, korzystają ze zwolnienia lokale zajęte na zakłady naukowe.

Lokale w miastach, zajęte na internaty oraz t. zw. konvikty lub służące tymże, nie korzystają ze zwolnienia od podatku od lokali, bowiem oddane są do użytkowania osobom trzecim, korzystającym z internatów i konwiktów — co do których to lokali art. 2 p. 2 w części końcowej zwolnienie od podatku wyraźnie wyklucza.

Zwolnienia od podatku od lokali przewidziane w art. 2 p. 2 dekretu są szersze od przewidzianych w art. XV Konkordatu, obejmują bowiem wszystkie instytucje wyznaniowe kościoła rzymsko-katolickiego.

E. Podatek przemysłowy.

Rozważając kwestię zasadności obciążenia podatkiem przemysłowym zakładów naukowych i internatów, prowadzonych przez zakony i zgromadzenia zakonne:

1) w płaszczyźnie zwolnienia w myśl art. 3 ust. (1) p. 6 ustawy o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 46, poz. 339),

2) w płaszczyźnie art. 1 powołanej ustawy, a mianowicie czy internaty są przedsiębiorstwami obliczonymi na zysk,

3) w płaszczyźnie zwolnienia w myśl art. 3 ust. (1) p. 7 tejże ustawy,

4) wreszcie w płaszczyźnie ulg, przyznanych w art. XV Konkordatu,

— Ministerstwo Skarbu stwierdza co następuje:

Ad 1).

Wszelkie zakłady naukowe tak publiczne jak i prywatne zwolnione są w myśl art. 3 ust. (1) p. 6 ustawy o państwowym podatku przemysłowym — od podatku przemysłowego.

Pojęcie zakładu naukowego publicznego oraz prywatnego określa § 11 rozporządzenia wykonawczego do ustawy o państwo-

wym podatku przemysłowym (Dz. U. R. P. z r. 1936 Nr 93, poz. 649) w ten sposób:

„(1) Za publiczne zakłady naukowe uważa się zakłady naukowe państwowe oraz publiczne w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389).

(2) Za prywatne zakłady naukowe uważa się zakłady naukowe, prowadzone na podstawie właściwych orzeczeń państwowych władz szkolnych”

Ad 2).

Art. 1 ustawy o państwowym podatku przemysłowym brzmi:

„Państwowemu podatkowi przemysłowemu podlegają:

a) handlowe, przemysłowe i inne na zysk obliczone przedsiębiorstwa,”

Analizując powyższy przepis ustawy, należy stwierdzić, że przez wyrażenie „obliczone na zysk“ rozumie się prowadzenie przedsiębiorstwa z zamiarem uzyskiwania nadwyżek ponad koszty prowadzenia przedsiębiorstwa.

Czy dany internat (nie wymieniony w taryfie do art. 23 ustawy, jako przedsiębiorstwo) jest obliczony na zysk, czy też nie, o tym decydować będą konkretnie w każdym przypadku okoliczności, które muszą być ustalone drogą prawidłowego postępowania przy współudziale danego zakonu lub zgromadzenia. Stawianie jakiejś teoretycznej reguły nie może mieć tu zatem miejsca. Na zakonie lub zgromadzeniu zakonnym ciążyć będzie obowiązek udowodnienia wszelkich okoliczności faktycznych, mających dla uzyskania zwolnienia znaczenie. O ile więc dowód taki zostanie przeprowadzony, internat nie będzie podlegał obowiązkowi podatkowemu.

Jeżeli przychód z internatu przewyższa koszty jego prowadzenia, a osiągnięta w ten sposób nadwyżka konsumowana jest przez osoby zakonne, nie zatrudnione w internacie, lub zużywana w inny sposób, to nadwyżka ta stanowi zysk z internatu jako źródła dochodu i powoduje obowiązek podatkowy w podatku przemysłowym. Jednakże nawet internaty zakonne obliczone na zysk korzystają ze zwolnienia od podatku przemysłowego, o ile zachodzą w stosunkach do nich warunki z art. 3 ust. 3 pkt 7)

ustawy o państwowym podatku przemysłowym lub art. XV Konkordatu.

Ad 3).

Wedle art. 3 ust. (1) p. 7 ustawy o państwowym podatku przemysłowym zwolnione są od podatku przemysłowego:

„7) zakładane lub utrzymywane przy pomocy Państwa, związków samorządowych lub instytucyj społecznych, oświatowych i dobroczynnych, zakłady wychowawcze i poprawcze,“

W tym kierunku ujmuje również sprawę rozporządzenie wykonawcze do ustawy o państwowym podatku przemysłowym w § 11 ust. (4), który brzmi:

„(4) Internaty przy zakładach naukowych, z wyjątkiem utrzymywanych na koszt Państwa i związków samorządowych oraz instytucyj społecznych, oświatowych i dobroczynnych, o ile nie podpadają pod ulgę przewidzianą w art. 3 ust. (1) p. 12 ustawy, podlegają podatkowi przemysłowemu“.

Z treści tych przepisów wynika, że nie zostały w nich wymienione „instytucje wyznaniowe“, które np. w art. 2 p. 2 dekretu o podatku od lokali lub w art. 2 p. 2 dekretu o podatku od nieruchomości — zostały wymienione obok instytucyj oświatowych i dobroczynnych. Interpretacja omawianego artykułu ustawy, jako przepisu o charakterze przywileju, nie może iść rozszerzająco w ten sposób, aby rozciągać we wszystkich przypadkach zwolnienia, przysługujące z mocy cytowanego przepisu, również na zakłady należące do instytucji wyznaniowych.

Pojęcie „zakładu wychowawczego“ nie jest ustawowo określone. Przyjmując, że pojęcie „internatu przy zakładzie naukowym“ pokrywa się z pojęciem używanym przez art. 3 pkt 7 „zakładu wychowawczego“ — zachodzi pytanie, czy internaty obliczone na zysk przy zakładach naukowych, utrzymywane przez zgromadzenia zakonne i zakony, korzystają ze zwolnienia od podatku przemysłowego, jako utrzymywane przez instytucje oświatowe, dobroczynne lub społeczne.

Utrzymywany przez zakon lub zgromadzenie zakonne internat przy zakładzie naukowym, obliczony na zysk, korzysta ze zwolnienia przewidzianego w art. 3 ust. (1) pkt 7 ustawy o państwo-

wym podatku przemysłowym, gdy dany zakon lub zgromadzenie zakonne jak i instytucja wyznaniowa, ze względu na rodzaj swej działalności, jest zarazem instytucją oświatową lub dobroczynną. Charakter taki uzyskuje zakon lub zgromadzenie zakonne wówczas, o ile ich konstytucje przewidują, jako dominujący cel istnienia i działalności, cele oświatowe i dobroczynne, a cele te są praktycznie realizowane.

Oczywiście zakonu lub zgromadzenia zakonnego, utrzymującego internat obliczony na zysk, nie można uważać za instytucję społeczną, bowiem za takie instytucje w ogólnie przyjętym tego słowa znaczeniu uznaje się tylko instytucje, które nie będąc Państwem ani samorządem, lecz wolnym zrzeszeniem osób, dla których udział w zrzeszeniu ma charakter uboczny w stosunku do innych zadań życiowych, przejawiają działalność mającą na celu nie korzyść jednostek, lecz społeczeństwa lub jego grup w węższym lub szerszym zakresie. Zadania instytucji społecznych mogą być różnorodne, np. popieranie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, wzmocnienie floty narodowej, popieranie szkolnictwa, popieranie pewnych kierunków wiedzy itp.

Ad 4).

Rozpatrując kwestię zwolnienia od podatku przemysłowego internatów w świetle postanowień art. XV Konkordatu, należy stwierdzić, że prowadzenie internatu albo innego przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego przez zakon lub zgromadzenie zakonne podpada pod pojęcie „dóbr majątkowych“.

Zwolnienie z art. XV Konkordatu, jako „legis specialis“, przysługiwałoby wówczas, gdyby zostały spełnione warunki w tym artykule określone, a to: gdyby dochody z internatu, należącego do zakonu oraz zgromadzenia zakonnego zostały przeznaczone na cele kultu religijnego w ścisłym tego słowa znaczeniu, poza tym gdyby te dochody nie przyczyniały się do dochodów osobistych beneficjariuszów.

W końcu należy podkreślić, że w myśl art. 3 p. 15 ustawy z dnia 4 maja 1938 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 34. poz. 292) poczynając od roku 1939 wolne są od podatku obrotowego odpłatne świadczenia burs i internatów, prowadzonych i utrzymywanych przez zakony i zgromadzenia zakonne prawnie uznanych wyznań religijnych, spełniane przez te zakłady na

rzecz swych wychowanków, natomiast podlegają podatkowi świadczenia wspomnianych zakładów na rzecz osób trzecich, jak np. sprzedaż wyrobów, wytworzonych przez wychowanków bursy bądź internatu.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr Lubowicki.*

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH

27.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 31 października 1938 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Przemysłu i Handlu o zapobieganiu powstawania i rozszerzania się pożarów w budynkach.

(Dz. U. R. P. Nr 87/38, poz. 590.)

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 13 marca 1934 r. o ochronie przed pożarami i innymi klęskami (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 365) zarządzam co następuje:

§ 1. Przepisom rozporządzenia niniejszego podlegają wszelkie budynki mieszkalne, przeznaczone do użytku publicznego, mieszczące zakłady użyteczności publicznej, oraz budynki mieszczące lokale urzędowe, biurowe, przemysłowe, handlowe, składy itp.

§ 2. Zabrania się przechowywania i gromadzenia na nieprzeznaczonych do zamieszkiwania częściach strychów budynków wymienionych w § 1 jakichkolwiek materiałów łatwopalnych, a w szczególności: słomy, trawy morskiej, drzewa, wełny drzewnej, wiórów drzewnych, papieru, szmat, olejów mineralnych, celulozoidu itp. oraz przedmiotów wykonanych w całości lub w przeważającej części z takich materiałów.

§ 3. Zabrania się przechowywania i gromadzenia na nieprzeznaczonych do zamieszkiwania częściach strychów, w korytarzach piwnicznych, klatkach schodowych, przejściach i prze-

jazdach w budynkach wymienionych w § 1 jakichkolwiek przedmiotów w sposób, utrudniający przejazd lub przejście.

§ 4. Wszelkie przedmioty, znajdujące się na nieprzeznaczonych do zamieszkiwania częściach strychów, w korytarzach piwnicznych, klatkach schodowych, przejściach i przejazdach w budynkach wymienionych w § 1, powinny być tak przechowywane, aby mogły być niezwłocznie usunięte z tych pomieszczeń do innych części budynku.

§ 5. Obowiązek przestrzegania przepisów §§ 2, 3 i 4 ciąży:

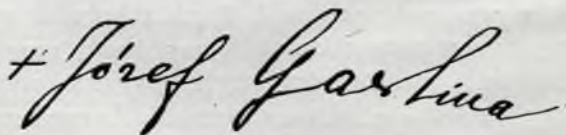
- 1) jeśli chodzi o pomieszczenia, których używanie związane jest z jednym mieszkaniem — na głównym lokatorze tego mieszkania,
- 2) we wszystkich innych wypadkach — na właścicielu budynku lub osobie zarządzającej budynkiem, jeśli właściciel osobiście tego zarządu nie sprawuje.

§ 6. Przepisy § 2 nie dotyczą budynków, jeżeli konstrukcje dachów tych budynków są wykonane z żelazobetonu, o grubości płyty co najmniej 8 cm, lub z żelaza, pokryte płytami o tej samej wytrzymałości na przebicie, a stropy tych budynków są wykonane w całości z materiałów ognioodpornych.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie:

- 1) na obszarze miast wydzielonych z powiatowych związków samorządowych w 14 dni po ogłoszeniu,
- 2) na obszarze pozostałych miejscowości w 14 dni po wydaniu przez właściwych wojewodów odpowiednich zarządzeń.

Minister Spraw Wewnętrznych:
Stawoj Składkowski

Biskup Polowy Wojsk Polskich.

Warszawa, dnia 7 lutego 1939 r.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

DIAR NEURKOWY

TREŚĆ.

KRONIKA DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO

Str.

35

WACONKA DUSZPASTERSTWA WOJSKOWEGO

Czynności J. E. Księdza Ordynariusza Polowego W. P.

20.XII.1938. Warszawa. Udział w posiedzeniu Nacz. Wydziału Wykonawczego Ogólnopolskiego Komitetu Pomocy Zimowej.

21.XII. Warszawa. Odprawienie w kościele akademickim św. Anny Mszy św. żałobnej za duszę ś. p. dra Apolinarego Żukowskiego, b. dyrektora Centrali Krajowej Związku Mężów Katolickich. Wygłoszenie żałobnego przemówienia. — Wygłoszenie w godzinach wieczornych odczytu radiowego pt. „Na przyjęcie Pana“.

22.XII. Warszawa. Obecność na opłatku polskich sióstr zakonnych z Ameryki. Przemówienie. — Wygłoszenie odczytu radiowego pt. „Klucz otchłani“.

23.XII. Warszawa. Wygłoszenie przemówienia podczas opłatka dla młodzieży zaniedbanej w Domu Pracy na Anopolu. — Wieczorem: Wygłoszenie odczytu radiowego pt. „Znak synów Bożych“.

31.XII. Warszawa. Złożenie kondolencyj Warszawskiej Kapitulie Metropolitalnej na ręce J. E. Ks. Arcybiskupa dra Stanisława Galla z powodu zgonu ś. p. Księdza Kardynała Aleksandra Kakowskiego.

1.I.1939. Warszawa. Odprawienie w pałacu arcybiskupim Mszy św. przy zwłokach ś. p. Kardynała Kakowskiego. — Wpisanie się do ksiąg gratulacyjnych na Zamku Królewskim i w Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych.

3.I. Warszawa. Udział w wyprowadzeniu zwłok ś. p. Kardynała Kakowskiego z pałacu arcybiskupiego do katedry metropolitalnej. — Obecność na nabożeństwie żałobnym w katedrze.

4.I. Warszawa. Obecność w katedrze metropolitalnej na żałobnych uroczystościach pogrzebu ś. p. Księdza Kardynała Kakowskiego.

8.I. Warszawa. Złożenie życzeń noworocznych na Zamku Królewskim Panu Prezydentowi Rzeczypospolitej.

9.I. Warszawa. Wzięcie udziału w posiedzeniu Nacz. Wydz. Wyk. Og.-polsk. Komitetu Pomocy Zimowej.

12.I. Warszawa. Obecność na noworocznym raucie na Zamku Królewskim.

13.I. Warszawa. Obecność na posiedzeniu Sądu Biskupa Polowego.

14.I. Warszawa. Odprawienie w kościele św. Krzyża Mszy św. żałobnej przy trumnie ś. p. gen. Tadeusza Tyszkiewicza, senatora, uczestnika wojen kościuszkowskich i napoleońskich, naczelnika Rządu Powstańczego na Litwie w 1830 r.

16.I. Warszawa. Wzięcie udziału w posiedzeniu Komisji Prasowej Episkopatu Polskiego. — Przewodniczenie na posiedzeniu Podkomisji Filmowej Episkopatu Polskiego.

17.I. Warszawa. Obecność w akademickim kościele św. Anny na Mszy św. żałobnej, odprawionej z inicjatywy Uniwersytetu J. P. za duszę ś. p. Kardynała Kakowskiego.

20.I. Warszawa. Obecność na posiedzeniu Sądu Biskupa Polowego.

21.I. Warszawa. Odprawienie w wojskowym kościele prokatedralnym Mszy św. żałobnej za zmarłych i poległych powstańców 1863 r.

22.I. Sandomierz. Obecność w kościele św. Józefa na Mszy św. żołnierskiej.

29.I. Warszawa. Odprawienie w kaplicy biskupiej Mszy św. na inaugurację Zjazdu Społecznego Komitetu Radiofonizacji Kraju. — Wzięcie udziału w obradach zjazdu.

30.I. Warszawa. Obecność w kaplicy biskupiej na nabożeństwie i na egzorcie dla księży kapelanów O. K. Nr 1.

31.I. Warszawa. Odprawienie w kaplicy Zakładu Księżych Salezjanów (ul. Litewska) Mszy św. oraz wygłoszenie przemówienia z okazji uroczystości św. Jana Bosko. — Wygłoszenie odczytu radiowego pt. „O trzeźwą Polskę“.

1.II.1939 r. Warszawa. Wpisanie się do księgi gratulacyjnej na Zamku Królewskim w dniu imienin Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

2.II. Kielce. Godz. 9: Obecność na Mszy św. żołnierskiej w kościele na Bukówce. — Godz. 11: Odprawienie Mszy św. dla żołnierzy w wojskowym kościele.

Ś. p. st. kpl. s. s. Ks. Antoni Żyżniewski.

Dn. 24 listopada 1938 r. zmarł w Lublinie ks. Antoni Żyżniewski, kapłan łuckiej diecezji, kanonik honorowy łucki, st. kapelan W. P. w stanie spoczynku.

Ks. Żyżniewski urodził się w maj. Lipniki, z. mińskiej. Po ukończeniu szkoły średniej w Mińsku i Witebsku, wstąpił do Seminarium Duchownego w Żytomierzu, gdzie też został dn. 28 maja 1903 r. wyświęcony na kapłana.

Po wyświęceniu pracuje ks. Żyżniewski na rozmaitych placówkach w diecezji łucko-żytomierskiej oraz w diecezji kamienieckiej. Jest więc kolejno w latach: 1903—04 prefektem szkół

w Czczelniku, na Podolu; 1904—07 proboszczem parafii Kuniańskiej na Podolu; 1907—08 proboszczem parafii Krasne na Podolu; 1908—11 proboszczem parafii Bogusławskiej w Kijowszczyźnie; 1911—14 prefektem szkół w Ostrogu; 1914—18 proboszczem parafii w Berdyczowie i wreszcie od maja 1918 r. do września 1919 r. prefektem szkół i proboszczem w Kamieńcu Podolskim.

We wrześniu 1919 r. ks. Żyźniewski wstąpił do wojska polskiego w charakterze kapelana. W wojsku zajmował kolejno następujące placówki: kapelania garnizonowa w Rembertowie, kapelania szpitalna w Warszawie, prefektura w Centralnej Szkole Kawalerii w Grudziądzu. Od marca 1921 r. do lutego 1922 r.

Ś. p. ks. Antoni Żyźniewski, st. kpl. s. s.

był kapelanem szpitala i garnizonu w Łucku, później przez trzy lata sprawował obowiązki kierownika Rejonu Duszpasterskiego „Kowel”. Od dn. 1.II. 1925 r. do listopada 1928 r. był proboszczem w Lublinie, a stąd przeszedł na takież stanowisko w Krzemieńcu. Po rocznym pobycie w Krzemieńcu, dn. 31.XII. 1929 r. z powodu bardzo słabego zdrowia zostaje przeniesiony w stan spoczynku. Osiada na stałe w Lublinie i tu pozostaje aż do zgonu.

Pomimo, że zdrowie jego zawsze było nietęgę, — już w 1919 r. sam bowiem notuje: „Trawi mnie choroba, zdrowie mam marne, oddaję resztki swych sił pracy dla chwały Bożej i dobra Polski” — pracował Zmarły z pożytkiem dla dobra dusz powierzonych sobie żołnierzy, za co go spotykały nieraz pochwały, jak np. wydana przez dowódcę 27 kowelskiej dywizji piechoty:

Kowel, dnia 17 lutego 1925 r.

POCHWAŁA.

St. kapelan ks. kanonik Żyźniewski Antoni, kierownik Rejonu Duszpasterskiego Kowel został przeniesiony na takież stanowisko do Lublina.

W ciągu czteroletniej służby, tj. na stanowisku starszego kapelana Garnizonu Łuck oraz kierownika Rejonu Duszpasterstwa Kowel był pod każdym względem wybitnym wzorem księdza polskiego.

Spartanin duchem i ciałem wolny od cienia egoizmu lub próżności, fanatyk obowiązku i pracy, niewzruszony wyznawca słuszności i sprawiedliwości, cichy i pokorny, przy tym pełen wiedzy i doświadczenia był wybitnym wychowawcą żołnierzy na dobrych patriotów.

Żegnając ks. kan. Żyźniewskiego z prawdziwym żalem jestem przekonany, że na nowym stanowisku odda sprawie Wojska Polskiego znakomite usługi.

W imieniu służby wyrażam ks. kan. Żyźniewskiemu za jego usługi najgołębsze dzięki i pochwałę.

Dowódca Dywizji Piechoty

Karol Krauss
generał brygady

Zaszczytne wyróżnienie spotkało ks. Żyźniewskiego ze strony władzy diecezjalnej podczas jego pobytu w Łucku, mianowicie dn. 28.XII. 1921 r. został mianowany honorowym kanonikiem łuckim.

Pomimo choroby zawsze niesłuchanie czynny, jeszcze przed przejściem na emeryturę zapisał się na wydział teologiczny Kat. Uniwersytetu w Lublinie, który ukończył w 1931 r.

W ostatnich latach swego życia zamknął się w czterech ścianach swego mieszkania i całkowicie poświęcił się naukowej pracy, wykańczając słownik łaciński. Niestety śmierć wyrwała mu pióro z ręki, tak że słownik pozostał nieukończony. W rękopisach znaleziono również inne prace i rozprawy przeważnie z dziedziny teologii.

Jeśli chodzi o ordery, to ks. Żyźniewski poza Medalem Dzieśięciolecia żadnego odznaczenia nie otrzymał. Odznaczył go natomiast Pan Bóg, i to krzyżem wielkiego cierpienia. Przez całe 35-letnie kapłańskie życie dźwigał Zmarły ciężki, choć tak zaszczytny, Krzyż Pański w postaci gruźlicy i wielu innych jeszcze dolegliwości, stale trawiony stanem podgorączkowym, zmuszony do bezustannego leczenia się, opuszczony w końcu przez wszystkich, samotny, nigdy jednak nie skarżący się na swoje cierpienia nawet przed najbliższymi.

Ostatnia choroba, która powaliła go na łóżko boleści, pozwoliła mu godnie przygotować się na pójście do Pana z ostatnim swoim meldunkiem żołnierza-kapłana.

Dn. 26 listopada 1938 r. składając jego ciało na lubelskim garnizonowym cmentarzu odśpiewano mu ostatnie „Requiem“.

W kilka dni później prawie wszystkie polskie dzienniki, nie podając o zmarłym kapłanie żadnej prawie wzmianki, zanotowały wzruszający fakt, że mały jamnik zmarłego kapelana po powrocie z cmentarza zdechł pode drzwiami mieszkania swego pana zaledwie w kilka godzin po jego pogrzebie.

Dn. 24 listopada 1938 r. po odprawieniu w kaplicy biskupiej przez prb. ks. Bronisława Michalskiego nabożeństwa z wystawieniem Najśw. Sakramentu i po krótkiej medytacji st. kpl. ks. Szymon Żółtowski wygłosił w obecności J. E. Księdza Biskupa Polowego konferencję pt. „Chrystus wzorem kapłana“.

Obrady konferencyjne zagał w sali dziekanatu dziekan prb. ks. Józef Tomiak. Po odczytaniu protokołu z poprzedniej konferencji kpl. ks. dr Władysław Padacz wygłosił referat pt. „Praca kościelna duszpasterza w świetle Uchwał Synodu Plenarnego“. Po dyskusji, jaka odbyła się po referacie, ks. Dziekan przeprowadził odprawę, podczas której została poruszona przede wszystkim sprawa żołnierskiej spowiedzi adwentowej. Po podaniu do wiadomości zebranych księży kapelanów, że ich dobrowolne składki na rzecz akcji rewindykacyjnej na naszych Kresach wyniosły w 1938 r. zł 1.502.—, księża kapelani postanowili przekazać za pośrednictwem st. kpl. ks. Stanisława Małka, dziekana KOP zł 1.000.— na budowę kaplicy we wsi Hoszczy, która gremialnie przeszła z prawosławia na katolicyzm.

Dn. 30 stycznia 1939 r. odbyła się pierwsza w tym roku konferencja dekanalna księży kapelanów O. K. Nr I. Przemówienie w kaplicy biskupiej po zwykłym nabożeństwie, które odprawił prob. ks. B. Michalski, wygłosił st. kpl. ks. Stefan Kowalczyk. Konferencjonista mówił o dogmacie Łaski. Na nabożeństwie i przemówieniu obecny był J. E. Ksiądz Biskup Polowy.

Obrady konferencyjne, odbywające się pod przewodnictwem prob. ks. J. Tomiaka, dziekana O. K. Nr I, rozpoczęły się od referatu kpl. ks. dra W. Padacza pt. „Synod Plenarny o pracy duszpasterza poza kościołem“. Po krótkiej dyskusji nad referatem i po odprawie, przeprowadzonej przez Ks. Dziekana, zebrani uchwalili nadal przychodzić z pomocą akcji rewindykacyjnej w kresowych diecezjach, określając wysokość dobrowolnych miesięcznych składek na 10% swoich miesięcznych poborów.

W myśl dyrektywy J. E. Księdza Ordynariusza Polowego W. P., dział nieurzędowy „Rozkazu Wewnętrznego Biskupa Polowego W. P.”:

„*ma to być forma wypowiedzenia się tych (kapelanów wojskowych), którym własne przeżycia i przemyślenia nasunęły pewne wątpliwości do wyjaśnienia, lub też dały pewne pomysły do zrealizowania. Ma to być środek za pomocą którego, my, idący naprzód w jednym szeregu i pracujący przy jednym warsztacie, będziemy mogli pomówić ze sobą o życiowych możliwościach ulepszenia metod wspólnej pracy i udoskonalenia jej narzędzi*” (Rozk. Wewn. Nr 1/36. poz. 1).

W związku z powyższym, Redakcja oświadcza, że wszystkie prace, zamieszczone w nieurzędowym dziale „Rozkazu Wewnętrznego” mają charakter nie instrukcyjny, lecz tylko i wyłącznie dyskusyjny, z czego wynika, że autorzy tych prac są odpowiedzialni za poglądy w nich wyrażone.

Redakcja prosi o nadsyłanie materiałów w maszynopisach lub czytelnych rękopisach, sporządzonych po jednej stronie kancelaryjnego arkusza znormalizowanego formatu, w podwójnym odstępie wierszy z zachowaniem dwóch szerokich marginesów i pozostawieniem wolnego miejsca ($\frac{1}{2}$ str.) ponad tytułem.

Pożądane są prace krótkie i zwięzłe.

Redakcja zastrzega sobie prawo czynienia wszelkich poprawek i skracania prac nadesłanych gwarantując równocześnie nienaruszenie zasadniczych myśli autora.

Prace powinny być starannie wykończone pod względem stylu i pisowni.

Wszelkie cytaty, zaczerpnięte z jakichkolwiek źródeł, powinny mieć odnośniki z dokładnym podaniem nazwiska autora i dzieła. To samo dotyczy myśli przewodniej, zaczerpniętej z dzieł drukowanych, na której opiera się opracowanie tematu. Cytaty z Pisma św., po dokładnym sprawdzeniu tekstu, muszą posiadać odnośniki z podaniem księgi, rozdziału i wiersza.

Przemówienia powinny być obliczone w wygłoszeniu na 15 minut.

Rysunki, plany, tablice i szkice załączone do prac winny być wykonane czarnym tuszem w 2 krotnym powiększeniu, — u dołu opisane (tytuł pracy, rysunku i t. p.), — wykonane w formie załączników (nie należy ich rysować w samym artykule). W pracy należy zaznaczyć miejsce, w którym rysunek ma być umieszczony.

Fotografie winny być wykonane w czarnym kolorze, na błyszczącym papierze, w formacie co najmniej 9×12 .

Nadesłanych materiałów Redakcja nie zwraca.

Adres redakcji i administracji:

Warszawa, ul. Miodowa 26. Polowa Kuria Biskupia. Telefon 12-07-22.
Konto P.K.O. 30.240.

Za redakcję: Ks. ALEKSANDER GOGOLIŃSKI-ELSTON, kapelan W. P.